

STRATEGIJA RURALNOG RAZVOJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE 2011. – 2013.

Ovaj projekt sufinanciran je od strane *Central European Initiative*
kroz *CEI Know-how Exchange Programme*

www.ceinet.org/KEP

Impresum

Nakladnik
Krapinsko – zagorska županija
Zagorska razvojna agencija d.o.o.

Za nakladnika
mr.sc. Siniša Hajdaš Dončić, župan Krapinsko – zagorske županije
Ines Kos, dipl. oec., direktorica Zagorske razvojne agencije d.o.o.

Urednik
mr.sc. Luka Čuljak,
Ines Kos, dipl. oec., direktorica Zagorske razvojne agencije d.o.o.

Uredništvo
mr.sc. Luka Čuljak
Tanja Ivek, dipl. oec.
Ines Kos, dipl. oec.
Helena Matuša, dipl. oec.

Autori tekstova
Staška Buser
mr.sc. Luka Čuljak
Tanja Ivek, dipl. oec.
prof. dr. sc. Damir Kovačić
Helena Matuša, dipl. oec.

Recezent
Mario Polić

Korektor
Krasnodor Mikša

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ ŽUPANA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE	5
UVODNA RIJEČ DIREKTORICE ZAGORSKE RAZVOJNE AGENCIJE	6
SAŽETAK	7
1. ODREĐENJE RURALNOG PODRUČJA U KRAPINSKO-ZAGORSKOJ ŽUPANIJI.....	9
2. POLITIKA RURALNOG RAZVOJA	12
2.1. Ruralni razvoj iz europske perspektive	12
2.2. Ruralni razvoj iz nacionalne perspektive.....	13
2.3. Ruralni razvoj iz regionalne perspektive	13
3. SITUACIJSKA ANALIZA RURALNOG PODRUČJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE	14
3.1. Prirodni resursi i šume	14
3.2. Zaštita okoliša	18
3.3. Komunalna i prometna infrastruktura	20
3.4. Stanovništvo.....	21
3.5. Poljoprivreda	25
<i>Stočarstvo</i>	29
<i>Proizvodnja teladi</i>	31
<i>Svinjogojstvo</i>	32
<i>Kozarstvo i ovčarstvo</i>	33
<i>Peradarstvo</i>	34
<i>Konjogojstvo</i>	35
<i>Pčelarstvo</i>	35
<i>Ratarstvo</i>	36
<i>Vinogradarstvo</i>	37
<i>Voćarstvo</i>	39
<i>Povrćarstvo</i>	40
3.6. Ostale gospodarske aktivnosti	41
4. SWOT ANALIZA RURALNOG PODRUČJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE	44
5. VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE	46
5.1. Vizija ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije	46
5.2. Ciljevi, prioriteti i mjere ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije	47
5.2.1. Strateški cilj 1. - Izgradnja institucionalnog okruženja	48
5.2.2. Strateški cilj 2. - Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije	50
5.2.3. Strateški cilj 3. - Poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim područjima Županije	53
5.2.4. Strateški cilj 4. – Očuvanje i zaštita okoliša, krajolika i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa.....	54
6. FINACIJSKI OKVIR	57
7. BAZA PROJEKTA	59
8. DODACI.....	62

UVODNA RIJEČ ŽUPANA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE

Prelazeći posljednje korake na putu prema članstvu u Europskoj uniji, Hrvatska prolazi kroz proces reformi koje će osigurati prilagodbu standardima Europske unije, kao i njihovu integraciju. Ruralni razvoj predstavlja jedno od ključnih pitanja, odnosno jedan je od prioriteta, kako na europskoj tako i na regionalnoj razini. Ovaj projekt – Strategija ruralnog razvoja – od iznimne je važnosti kao način razmjene iskustava, učenja od drugih te jačanja postojeće ili – nadajmo se – nove buduće suradnje.

Iznimno mi je drago što je Centralna europska inicijativa prepoznala ovaj projekt kao vrijednu mjeru kojom će se omogućiti viša razina razvoja zajednice. Strategija određuje ciljeve, definira prioritete i mjere koji će biti provedeni Akcijskim planom.

Krapinsko-zagorska županija, zajedno sa Zagorskom razvojnom agencijom, uviđa važnost ruralnog razvoja za ovu regiju te partnerski razvoj smatra ključnim čimbenikom na putu prema europskoj integraciji.

Zašto je Strategija ruralnog razvoja toliko važna? Mogu ponoviti dobro poznatu činjenicu - ruralna područja su ona koja pokazuju najpovoljniji rast i ekonomsku snagu. Također, mogu ponoviti činjenicu toliko puta izrečenu u brojnim drugim dokumentima i studijama slučaja - dobro osmišljene politike ruralnog razvoja i iskustva pokazala su da integrirani pristup koji uključuje sve ruralne aktere, bilo da su poljoprivrednici, šumari ili lokalna poduzeća, mogu pridonijeti enormnoj sposobnosti regije da izvuče održivu korist od svoje prirodne i kulturne baštine.

Svaki oblik suradnje, razmjena znanja i iskustava predstavljaju vrijednosti važne za zajednicu, regije, mreže i sve građane, pogotovo u procesu proširenja.

mr.sc. Siniša Hajdaš Dončić,
župan Krapinsko-zagorske županije

Ovaj projekt sufinanciran je od strane *Central European Initiative* kroz *CEI Know-how Exchange Programme* – www.ceinet.org/KEP
Project co-financed by the Central European Initiative through the CEI Know-how Exchange Programme – www.ceinet.org/KEP

UVODNA RIJEČ DIREKTORICE ZAGORSKE RAZVOJNE AGENCIJE

Gledano unatrag, od osnivanja Europske unije do danas, nastupile su značajne promjene u poimanju ruralnog razvoja koji sve više dobiva na važnosti i uvrštava se među razvojne prioritete EU-a. U pedesetak godina provedbe Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) razvoj ruralnih prostora tradicionalno se oslanjao na poljoprivrednu proizvodnju kao glavnog nositelja gospodarskog razvoja. Bitne promjene u politici ruralnog razvoja nastupile se u ovom proračunskom razdoblju EU-a te se ona sve više usmjerava na poboljšanje kvalitete života ljudi u ruralnim područjima.

Stupanjem u punopravno članstvo u Europskoj uniji, Republici Hrvatskoj otvorit će se mogućnost korištenja strukturnih fondova Europske unije, uključujući i EAFRD (Europski fond za poljoprivredu i ruralni razvoj). U ovom pretpristupnom razdoblju, korištenjem pretpristupnih fondova za poljoprivredu i ruralni razvoj, Republika Hrvatska stječe neophodno iskustvo kroz pripremu programa za poljoprivredu i ruralni razvoj koji sadrže načela programiranja mjera ruralnog razvoja, njihove provedbe, praćenja, kontrole i ocjene koja su važeća i za trenutne zemlje članice.

U tom kontekstu, donošenje Strategije ruralnog razvoja važan je događaj u ovom procesu, koji je istican i od strane Europske unije kao prioritet.

U proces izrade ove Strategije nastojali smo uključiti sve relevantne dionike ruralnog razvoja kako bi završni dokument služio kao kvalitetna podloga za programiranje mjera ruralnog razvoja na regionalnom i lokalnom nivou.

Zahvaljujem svima koji su svojim primjedbama, sugestijama i prijedlozima pomogli u izradi ove Strategije, a posebno Srednjoeuropskoj inicijativi na sufinanciranju projekta, Razvojnoj agenciji Kozjansko na podršci u izradi te gosp. Kovačiću na stručnoj potpori.

Ines Kos, direktorica
Zagorska razvojna agencija d.o.o.

SAŽETAK

Strategija ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije izrađena je od strane Zagorske razvojne agencije, Partnerskog odbora za izradu Strategije ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije te uz konzultacije vanjskih stručnjaka. Projekt je financiran sredstvima iz programa CEI KEP (Central European Initiative Know How Exchange Program).

Strategija ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije sastoji se od osnovne analize stanja, SWOT analize koja opisuje razvojne snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje, zatim razvojne vizije ruralnog područja Županije, strateških razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera, analize povezanosti i usklađenosti ciljeva i mjera Strategije s nacionalnim ciljevima i ciljevima EU-a te baze projekata.

Osnovna analiza daje pregled stanja, trendova, problema i potreba Krapinsko-zagorske županije. Kao rezultat osnovne analize i nakon toga provedene SWOT analize, utvrđeno je sljedeće:

SNAGE	MOGUĆNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Povoljan zemljopisni položaj • Kulturno i povijesno naslijeđe • Očuvan okoliš, lijep krajolik i biološka raznolikost • Toplički i vjerski turizam • Tradicijski proizvod i vještine • Prometna povezanost • Malo i srednje poduzetništvo • Šumska područja s potencijalom za iskorištenje drva i ostalih šumskih plodova 	<ul style="list-style-type: none"> • Programi EU-a • Povećanje turističke potražnje • Veći poticaji za ruralni razvoj iz domaćih izvora • Proizvodnja „zelene“ energije • Povećanje potražnje za ekološkim i tradicijskim proizvodima • Razvoj informacijsko–komunikacijske tehnologije • Trend preseljenja iz urbanih sredina
SLABOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Nizak stupanj inicijative na lokalnoj razini • Manjak znanja i vještina u programima ruralnog razvitka • Slaba cestovna povezanost unutar Županije • Zapuštene poljoprivredne površine • Slabo razvijena fizička i društvena infrastruktura • Nekonkurentna poljoprivreda 	<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarska kriza i pad kupovne moći domaćeg stanovništva • Nesređeno vlasništvo nad nekretninama • Nedostatak selektivnih zakonskih propisa u području proizvodnje i distribucije hrane • Velika ovisnost o socijalnim transferima • Daljnja liberalizacija tržišta i koncentracija u maloprodaji • Nizak stupanj organizacije civilnog društva • Nekoordinirano djelovanje JLS-a na ruralnim područjima

Za ostvarenje prethodno navedenih mogućnosti potrebno je uložiti napore u rješavanje slabosti u pojedinim segmentima. Među osnovnim slabostima ruralnog područja Županije prepoznati su nizak stupanj inicijative na lokalnoj razini, manjak znanja i vještina u programima ruralnog razvitka, slaba cestovna povezanost unutar Županije, zapuštene i

uglavnom usitnjene poljoprivredne i šumske površine, slabo razvijena fizička i društvena infrastruktura te nekonkurentna poljoprivreda.

Sukladno osnovnoj i SWOT analizi, definirana je vizija ruralnog razvoja Županije, strateški ciljevi, prioriteti i mjere.

**KRAPINSKO-
- ZAGORSKA
ŽUPANIJA**

**ŽUPANIJA S
KARAKTEROM**

**POŽELJNA
DESTINACIJA
ZA ŽIVOT, RAD
I ODMOR**

**STRATEŠKI CILJ 1.
IZGRADNJA INSTITUCIONALNOG OKRUŽENJA**

Prioritet 1.1. Povećanje znanja lokalne zajednice o ruralnom razvoju i povećanje vještina za pokretanje lokalnih inicijativa

**STRATEŠKI CILJ 2.
POVEĆANJE KONKURENTNOSTI GOSPODARSKIH
SEKTORA U RURALNIM PODRUČJIMA ŽUPANIJE**

Prioritet 2.1. Poboljšanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda

Prioritet 2.2. Razvoj i očuvanje proizvodnih potencijala

**STRATEŠKI CILJ 3.
POBOLJŠANJE ŽIVOTNIH UVJETA U RURALNIM
PODRUČJIMA ŽUPANIJE**

Prioritet 3.1. Diversifikacija gospodarskih djelatnosti

**STRATEŠKI CILJ 4.
OČUVANJE I ZAŠTITA OKOLIŠA, KRAJOLIKA I
PRIRODNIH VRIJEDNOSTI TE KULTURNOG
NASLIJEĐA**

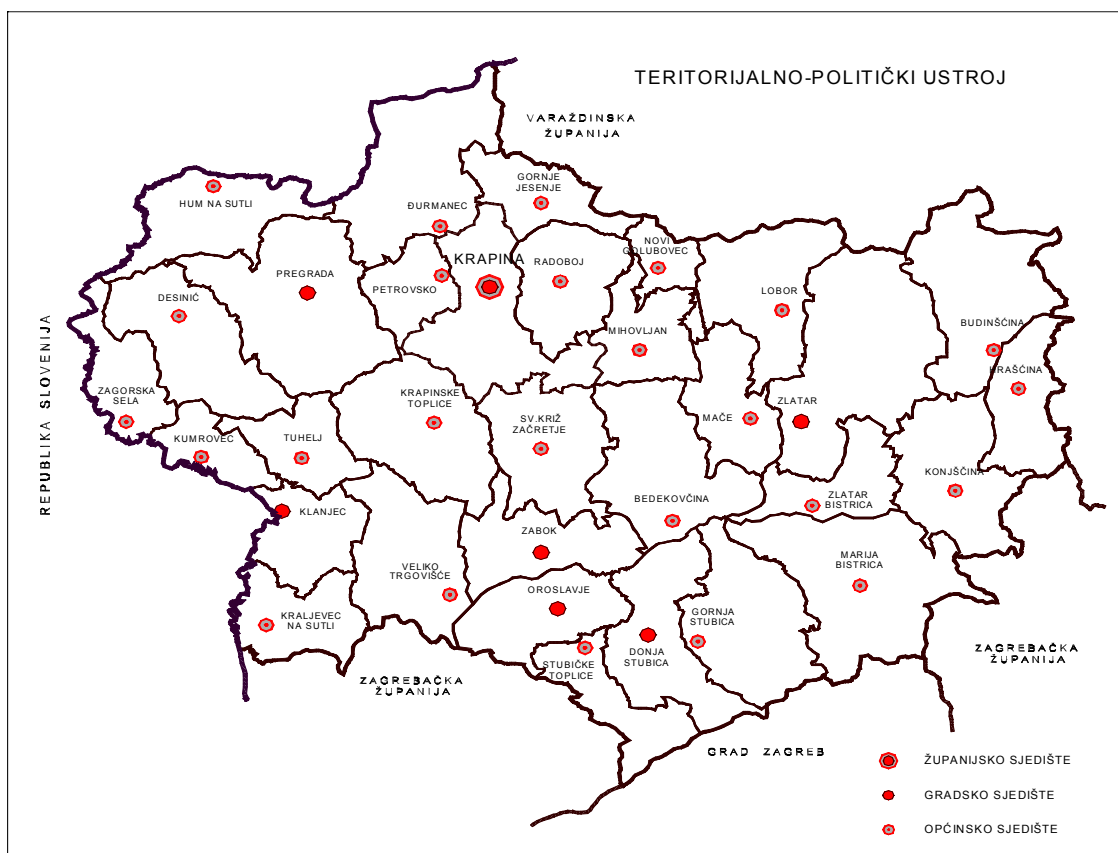
Prioritet 4.1. Vrednovanje višeznačne uloge poljoprivrede i šumarstva radi očuvanja okoliša, očuvanja prirodnih vrijednosti i krajolika te očuvanja tradicijske baštine i stvaranja dohotka u ruralnom prostoru

1. ODREĐENJE RURALNOG PODRUČJA U KRAPINSKO-ZAGORSKOJ ŽUPANIJI

Krapinsko-zagorska županija nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske, a upravno je podijeljena na 32 jedinice lokalne samouprave: 7 gradova i 25 općina.

Slika 1. Teritorijalno-politički ustroj Krapinsko-zagorske županije

Izvor: Prostorni plan Krapinsko-zagorske županije

Prema novom modelu definiranja potpomognutih područja, Krapinsko-zagorska županija spada u 2. skupinu, odnosno u skupinu županija s vrijednošću indeksa razvijenosti između 75 i 100% nacionalnog prosjeka; Krapinsko-zagorska županija ima indeks razvijenosti 88%. Prema istom modelu, pravo na mjere za potpomognuta područja imat će sljedeće jedinice lokalne samouprave koje se nalaze u skupini JLS-a s indeksom razvijenosti ispod 75%: Desinić, Zagorska Sela, Budinščina, Petrovsko, Jesenje i Lobar.

U administrativne svrhe u Republici Hrvatskoj razlika između ruralnih i urbanih područja temelji se na teritorijalnoj podjeli gdje se manje administrativne jedinice, općine, smatraju ruralnim, dok se gradovi smatraju urbanim područjima. Na temelju takvog administrativnog kriterija, od ukupnog stanovništva Krapinsko-zagorske županije 36,09% (51.403) stanovnika smatra se urbanim stanovništvom, a 63,91% (91.029) smatra se ruralnim stanovništvom.

Tablica 1. Gradovi i općine Krapinsko-zagorske županije – površina, stanovništvo

VRSTA JLS-a	BROJ JLS-a*	STANOVNIŠTVO		POVRŠINA**	
		Broj*	Poljoprivredno stanovništvo*	Km ²	Poljoprivredno zemljište, km ² *
GRADOVI	7	51.403	5.216	325,65	68,28
OPĆINE	25	91.029	12.335	906,68	207,90
ŽUPANIJA	32	142.432	17.551	1232,33	276,18

Izvor: * DZS, Popis stanovništva 2001. godine, Popis poljoprivrede 2003. godine, Statistički ljetopis 2009. godine

** Zavod za prostorno uređenje Krapinsko-zagorske županije

Kao najčešći međunarodno priznat i korišten kriterij za razlikovanje ruralnih i urbanih područja koristi se definicija OECD-a, koja se temelji na gustoći naseljenosti stanovništva. Na lokalnoj razini (LAU 1/2 – općine, gradovi u Republici Hrvatskoj) područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika na km². Sukladno toj podjeli 67,22% stanovništva Krapinsko-zagorske županije živi u ruralnim područjima, a 32,78% u urbanim područjima. 84,70% površine Županije je ruralno, a 15,30% površine je urbano. Navedena klasifikacija po gradovima i općinama u Krapinsko-zagorskoj županiji prikazana je u tablici 1.

Na regionalnoj razini (NUTS 3 – županije u Republici Hrvatskoj) OECD definira tri skupine područja ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima:

- pretežito ruralne regije (više od 50% stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima),
- značajno ruralne regije (15 – 50% stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima) i
- pretežito urbane regije (manje od 15% stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

Prema kriteriju OECD-a na regionalnoj razini, Krapinsko-zagorska županija spada u pretežito ruralne regije s više od 50% stanovništva koje živi u lokalnim ruralnim područjima. Od ukupnog broja stanovnika Županije 67,22% stanovnika živi u ruralnim područjima. U usporedbi s Republikom Hrvatskom to iznosi 6,75% stanovnika koji žive u pretežito ruralnom području. Uspoređujući druge županije koje čine NUTS 2 regiju Sjeverozapadna Hrvatska¹, najviše stanovnika pretežito ruralnog područja živi u Zagrebačkoj županiji, potom slijedi Varaždinska, zatim Krapinsko-zagorska te Koprivničko-križevačka županija. Stanovništvo Međimurske županije živi u značajno ruralnom području, dok je stanovništvo Grada Zagreba pretežito urbano.

¹ NUTS 2 regiju Sjeverozapadna Hrvatska čine županije: Zagrebačka, Varaždinska, Koprivničko – križevačka, Međimurska i Krapinsko-zagorska županija te Grad Zagreb.

Tablica 2. Ruralna i urbana područja, stanovništvo i jedinice lokalne samouprave prema kriteriju OECD-a

GRADOVI/OPĆINE	Broj stanovnika	Površina u km ²	Gustoća naseljenosti	Tip zajednice
			Stanovnik/km ²	
Donja Stubica	5.930	43,48	136	ruralno
Klanjec	3.234	25,52	127	ruralno
Krapina	12.950	47,54	272	urbano
Oroslavje	6.253	31,20	200	urbano
Pregrada	7.165	67,25	107	ruralno
Zabok	9.365	34,88	268	urbano
Zlatar	6.506	75,78	86	ruralno
UKUPNO GRADOVI	51.403	325,65	158	urbano
Bedekovčina	8.482	51,76	164	urbano
Budinščina	2.793	55,18	51	ruralno
Desinić	3.478	45,04	78	ruralno
Đurmanec	4.481	58,43	77	ruralno
Gornja Stubica	5.726	49,31	116	ruralno
Hrašćina	1.826	27,05	67	ruralno
Hum na Sutli	5.476	36,83	149	ruralno
Jesenje	1.643	23,84	69	ruralno
Konjščina	4.074	44,17	92	ruralno
Kraljevec na Sutli	1.815	26,78	68	ruralno
Krapinske Toplice	5.744	48,46	119	ruralno
Kumrovec	1.854	17,57	106	ruralno
Lobor	3.669	42,98	85	ruralno
Mače	2.715	27,88	97	ruralno
Marija Bistrica	6.612	71,38	93	ruralno
Mihovljan	2.234	24,43	91	ruralno
Novi Golubovec	1.073	15,44	70	ruralno
Petrovsko	3.022	18,84	160	urbano
Radoboj	3.513	33,21	106	ruralno
Stubičke Toplice	2.752	27,52	100	ruralno
Sveti Križ Začretje	6.619	40,37	164	urbano
Tuhelj	2.181	23,97	91	ruralno
Veliko Trgovišće	5.220	46,65	112	ruralno
Zagorska Sela	1.197	24,68	49	ruralno
Zlatar Bistrica	2.830	24,91	114	ruralno
UKUPNO OPĆINE	91.029	906,68	100	ruralno
UKUPNO ŽUPANIJA	142.432	1232,33	116	ruralno

Izvor: Zavod za prostorno uređenje Krapinsko-zagorske županije

2. POLITIKA RURALNOG RAZVOJA

2.1. Ruralni razvoj iz europske perspektive

Jačanje politike ruralnog razvoja uvršteno je među razvojne prioritete Europske unije i zajedničke poljoprivredne politike (*CAP – Common Agricultural Policy*) te je regulirano mnoštvom strateških odluka i dokumentima: *Agenda 2000, Kopenhagen, Göteborg, Solun*. Lisabonska strategija obuhvaća glavne orijentacije Europske unije vezane uz politiku ruralnog razvoja. Glavni ruralni razvojni instrumenti unutar Lisabonske strategije su razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije, osiguravanje inovacije u nabavnom lancu – inovacija, konkurentnost, ciljano investiranje, upravljanje, pojedinačna poljoprivredna gospodarstva ili za hranidbeni vrijednosni lanac za kvalitetu proizvoda, suradnja prehrambene industrije i poljoprivrednika u skladu s istraživanjem, zajednički rad javnih i privatnih sektora (*pristup LEADER²*), povećana konkurentnost kroz mjere ruralnog razvoja, stvaranje radnih mjesta i ruralna diversifikacija na poljoprivrednom gospodarstvu i izvan njega.

Lisabonska strategija naglašava stvaranje radnih mjesta, ruralni gospodarski rast i poduzetništvo s ciljem povećanja konkurentnosti poljoprivrede kroz smanjenje zajamčenih cijena i uvođenjem subvencija. Novi CAP poljoprivrednike usmjerava na njihovo poslovanje i stavlja naglasak na tržišnu orijentaciju, a ne toliko na tržišnu potporu. Zajednička poljoprivredna politika zahtijeva od poljoprivrednika poduzetniji pristup koji podrazumijeva promjenu kulture i radnih navika. Poduzetništvo je stavljeno u okvire ruralnog razvoja koji je glavni dio Lisabonske strategije.

Potpورا ruralnom razvoju dana je i od strane Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (*EAFRD, EPFRR*), a glavni zadatak Fonda je promicanje održivog ruralnog razvoja u cijeloj Zajednici tako da nadopunjuje politiku potpore tržištu i prihodima zajedničke poljoprivredne politike, politiku kohezije i zajedničku politiku ribarstva.

Republici Hrvatskoj dostupni su i fondovi IPA (*Instrument for Preaccession Assistance*) koji predstavljaju velike financijske prilike te imaju za cilj pomagati svim zainteresiranim stranama koje se žele progresivno usklađivati s prioritetima i ciljevima koje postavlja Europska unija. Najznačajniji instrument financijske pomoći unutar IPA-e je IPARD. IPARD je novi pretpristupni program Europske unije za razdoblje 2007. – 2013.

Program IPARD provodi se kroz sljedeće mjere: poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe standarda Zajednice, ulaganje u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice, ulaganje u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice, pripreme radnje za provedbu poljoprivredno-okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja, radnje za poboljšanje okoliša i krajolika, priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja, razvoj ruralne ekonomije, poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture, diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti.

² LEADER je europski model ruralnog razvoja pokrenut 1991. godine, a zasniva se na pristupu *bottom – up*, uvažavanju lokalnih osobitosti i uspostavi lokalnih razvojnih partnerstva (lokalna akcijska grupa - LAG) u kojem predstavnici sva tri sektora sudjeluju u razvoju i provedbi lokalne razvojne strategije koja se provodi projektima usmjerenim na rješavanje specifičnih lokalnih pitanja.

2.2. Ruralni razvoj iz nacionalne perspektive

Strateške smjernice ruralnog razvoja Republike Hrvatske prezentirane su u Strategiji ruralnog razvoja 2008. do 2013. godine te se odnose na poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora, očuvanje, zaštitu i kontrolirano iskorištavanje prirodnih resursa, okoliša, krajolika, prirodnih vrijednosti i kulturnog naslijeđa, odabrana poboljšanja u kvaliteti življenja ruralnog stanovništva i širenje prilika za gospodarski razvoj tog stanovništva te poboljšanja učinkovitosti institucionalne organizacije koja je zadužena za ruralni razvoj.

Sukladno Strategiji ruralnog razvoja Republike Hrvatske, dugoročno kontrolirani razvoj ruralnih područja strateški je cilj gospodarskog razvoja.

Važan dokument ruralnog razvoja je i Program za ruralni razvoj. To je operativni dokument koji definira primjenu državne politike prema ruralnom razvoju i koji sadrži sve programe za ruralni razvoj na državnoj razini, kao i mjere potpore.

Neki od najvažnijih zakona i propisa u Hrvatskoj koji se odnose na ruralni razvoj jesu Strategija poljoprivrednog razvoja (1995.), Zakon o poljoprivredi (1999.), NN 66/01 i NN 83/02., Hrvatska u 21. stoljeću – Strategija poljoprivrede i ribarstva Hrvatske (2002.) – razvoj matrice agro-političkih mjera, Strategija ruralnog razvoja Hrvatske (UN FAO i Ministarstvo poljoprivrede, 2004.), Plan ruralnog razvoja Hrvatske – SAPARD, Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (»Narodne novine« br. 87/02, 117/03 i 82/04), koji definira prilagodbe prema članskim uvjetima u WTO-u radi usklađivanja državne poticajne politike s CAP-om EU-a (Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi i ruralnom razvoju, NN 83/09). Sljedeći važan dokument je Zakon o poljoprivrednom zemljištu koji daje jurisdikciju državnih poljoprivrednih dobara lokalnoj vlasti, gdje općine i gradovi imaju pravo i obavezu razviti lokalne državne programe za upravljanje zemljom.

Za sektore poljoprivrede i prehrane važni su i mnogi drugi zakoni i propisi, kao što su Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, Zakon o vinu, Zakon o hrani, Zakon o GMO-u.

2.3. Ruralni razvoj iz regionalne perspektive

Na regionalnoj razini, glavni službeni dokument koji dijelom regulira ruralni razvoj je Županijska razvojna strategija Krapinsko-zagorske županije. Ta strategija definira 4 glavna cilja razvoja Županije: konkurentno poduzetništvo i usluge, ruralni razvoj, razvoj ljudskih potencijala i unapređenje kvalitete života te očuvani okoliš, prirodne i kulturne vrijednosti. Svaki od ciljeva unutar sebe definira prioritete i mjere regionalnog razvoja koje su usklađene s prioritetima NUTS 2 regije Sjeverozapadna Hrvatska u čijem je sastavu i Krapinsko-zagorska županija te sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2011. - 2013. godina.

Prioriteti unutar cilja Ruralni razvoj su razvoj komercijalne poljoprivredne proizvodnje, razvoj drugih gospodarskih aktivnosti u ruralnom prostoru, izgradnja tržišne infrastrukture i povezivanje malih proizvođača.

Izrada Strategije ruralnog razvoja Županije prepoznata je kao jedna od mjera postizanja većeg stupnja ruralnog razvoja te je tako ova Strategija u potpunosti u skladu s vizijom razvoja Krapinsko-zagorske županije.

Svi navedeni prioriteti i mjere unutar ŽRS-a, a koji se odnose na ruralni razvoj, u koheziji su s nacionalnim smjernicama, ali i smjernicama ruralnog razvoja koje su propisane kao poželjne od strane Europske unije. Konkurentno i održivo poljoprivredno gospodarstvo bazirano na tržišnim principima jedan je od glavnih ciljeva ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije, Republike Hrvatske i Europske unije.

3. SITUACIJSKA ANALIZA RURALNOG PODRUČJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE

3.1. Prirodni resursi i šume

Najvažniji prirodni resursi Županije su termalni izvori te izvori pitke vode za koje je i nadalje potrebno planirati i provoditi mjere zaštite. Termalni izvori koriste se u terapijske i turističko-rekreacijske svrhe.

Kulturna i prirodna baština također je jedna od značajnih karakteristika prostora Županije, koja unatoč svojoj vrijednosti i značenju nije dovoljno iskorištena, a u velikoj mjeri zabrinjavajuće zapuštena i nedovoljno zaštićena. Relativno očuvani prirodni i kultivirani krajolik potrebno je štiti kao izuzetan prostorni potencijal te ga uz prirodnu i kulturnu baštinu bolje koristiti u svrhu razvoja turizma.

Na području Županije dominantne su nemetalne mineralne sirovine od kojih je najznačajnija eksploatacija i prerada tehničkog kamena, pijeska i opekarske gline.

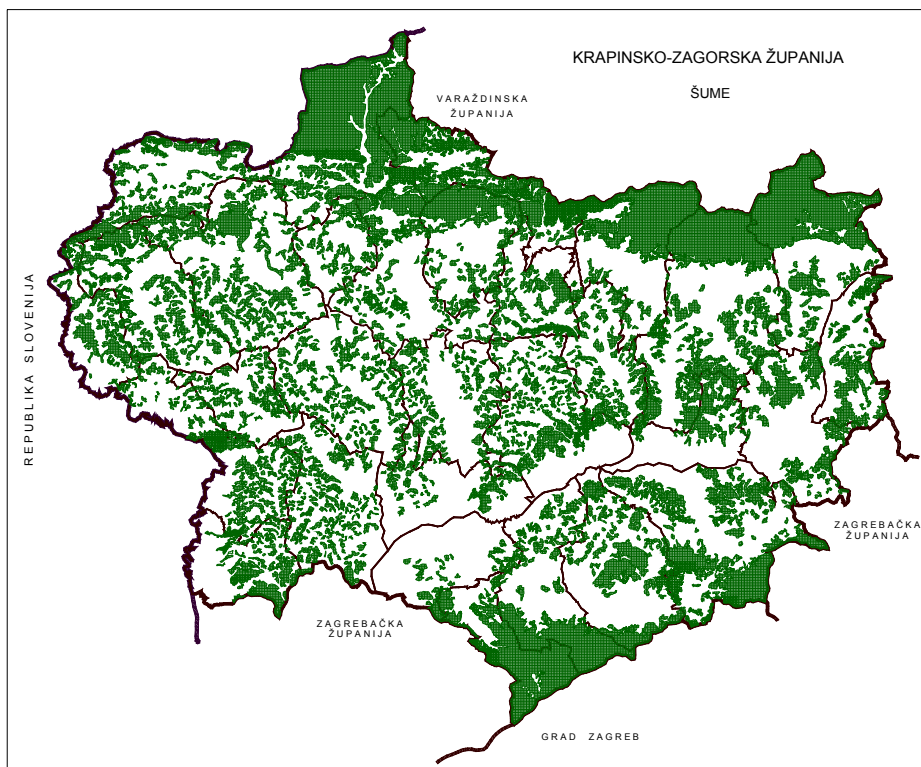
Sve do 70-ih godina eksploatirao se ugljen (lignitni slojevi Konjščinske sinklinale, potez Mali Tabor-Klenovec-Lupinjak-Hlevnica te južno područje Ivančice), no uslijed iscrpljenja rezervi i neekonomičnosti eksploatacije, svi ugljenokopi su zatvoreni.

Od osobitog značenja su crne i tamne gline kod Bedekovčine jer su vatrostalne te se eksploatacija vrši za potrebe opekarske industrije u Bedekovčini.

Kamenolomi Kuna Gore (Pregrada), Strahinjčice (Gorjak), Ivančice (Očura) i Cesargore (Sv. Križ) aktivni su i predstavljaju glavna eksploatacijska polja građevnog kamena. Glavnu gorsku masu ovih gora tvore vapnenci donjeg i gornjeg trijasa (vapnenci i dolomitni vapnenci).

Više od 40% županijske površine još se i danas, unatoč sječi u prošlosti, nalazi pod šumama. Najšumovitiji su gorski predjeli Macelja, Stahinjčice i Ivančice te sjeverni obronci Medvednice. U nizinskim predjelima u dolinama Krapine i Sutle prevladavaju šume johe i hrasta lužnjaka te grupe vrba, što je karakteristično za poplavna područja. U srednjim se područjima javljaju hrast kitnjak i grab te manji kompleksi s pitomim kestenom (posebno na obroncima Medvednice u stubičkom kraju). Šumi hrasta i graba u višim predjelima pridolazi bukva koja u ukupnoj drvnjoj masi Zagorja ima najveće učešće, dok su u najvišim predjelima bukvi primiješani još i smreka i jela, karakteristične za pretplaninsku i planinsku šumsku zajednicu. Budući da u Krapinsko-zagorskoj županiji ima više šuma u privatnom nego u državnom vlasništvu (četiri puta više), postoje mogućnosti za kvalitetno gospodarenje te iskorištavanje drvene mase iz tih šuma.

Slika 2. Šume u Krapinsko-zagorskoj županiji

Izvor: Prostorni plan Krapinsko-zagorske županije

U strukturi zemljišta u Krapinsko-zagorskoj županiji poljoprivredno zemljište čini oko 70.500 ha, od čega je u privatnome vlasništvu gotovo 99%, dok šuma i šumskih zemljišta ima oko 44.000 ha.

Privatne šume na području Krapinsko-zagorske županije pokrivaju ukupno 78% svih šuma i uz Varaždinsku, Krapinsko – zagorska županija jedina je u kojoj je više privatnih nego državnih šuma (oko 34.000 ha privatnih šuma u odnosu na oko 10.000 ha državnih šuma).

Slika 3. Šume prema vlasništvu u Krapinsko-zagorskoj županiji

Izvor: prof. dr.sc. Ivan Martinić, projekt „Održivost šuma u Krapinsko-zagorskoj županiji“

Osnovna karakteristika privatnih šuma je rascjepkanost i vrlo mala površina po vlasniku i parceli te lošije gospodarenje u odnosu na državne šume. Problemi u gospodarenju šumama u privatnom vlasništvu očituju se u nedostatku podataka o šumama i lošoj edukaciji vlasnika, a posljedica toga je loše ukupno stanje šuma, što se negativno odražava i na biološku raznolikost i gospodarsku vrijednost tih šuma.

Tablica 3. Privatne šume u Krapinsko-zagorskoj županiji

Okvirni podaci o privatnim šumama na području KZŽ

Područje ----- Šire područje	Površina ha	Drvena zaliha (m3) Ukupno	Drvena zaliha (m3) Po ha	Godišnji tečajni prirast (m3) Ukupno	Godišnji tečajni prirast (m3) Po ha	Procjena godišnjeg etata (m3)				Broj ktč.	Broj vlasnika	Prosj. pov. ktč. ha	Prosj. br. ktč. po vlasniku	Prosj. pov. šume po vlasniku ha	
						Crno- gorica	Bjelo- gorica	Ukupno	Ukupno						
						Ukupno	Ukupno	Ukupno	Po ha						
Durmanec	908,99	115009	127	2891	3,18	147	1723	1870	2,06	3585	937	0,25	3,83	0,97	
Golubovec	2.061,50	250184	121	9967	4,83	110	5425	5534	2,68	4649	2890	0,44	1,61	0,71	
Gora Kulmerica	230,86	79351	344	1780	7,71	124	1086	1210	5,24	1358	400	0,17	3,40	0,58	
Hum na Sutli	1.000,33	138615	139	4947	4,95		1747	1747	1,75	3601	1848	0,28	1,95	0,54	
Ivančica-Zajezda	3.761,86	378812	101	16541	4,40	56	4477	4533	1,21	5035	3620	0,75	1,39	1,04	
Jesenje	1.070,07	171002	160	4333	4,05	60	2576	2636	2,46	2962	650	0,36	4,56	1,65	
Klanjec	3.014,00	295800	98	11900	3,95		4240	4240	1,41	13700	5249	0,22	2,61	0,57	
Konjščina	2.985,29	124175	42	3485	1,17		5150	5150	1,73	6490	4445	0,46	1,46	0,67	
Krapina	607,26	81454	134	1334	2,20		768	768	1,26	6136	1574	0,10	3,90	0,39	
Krapinske Toplice	893,82	126425	141	2721	3,04		1833	1833	2,05	4150	1833	0,22	2,26	0,49	
Marija Bistrica	4.078,77	406078	100	18432	4,52		5648	5648	1,38	23993	7696	0,17	3,12	0,53	
Petrovsko	928,00	111315	120	2657	2,86	8	1406	1414	1,52	5129	1960	0,18	2,62	0,47	
Pregrada	3.570,41	378685	106	15853	4,44	1	5961	5962	1,67	15449	6283	0,23	2,46	0,57	
Radoboj	1.090,09	128063	117	3298	3,03		2013	2013	1,85	3687	1577	0,30	2,34	0,69	
Stubica	2.200,36	321272	146	10568	4,80	121	4580	4701	2,14	13047	4165	0,17	3,13	0,53	
Zabok	3.505,08	361975	103	16679	4,76		5956	5956	1,70	17085	7005	0,21	2,44	0,50	
Zlatar	1.851,35	219429	119	8907	4,81		2661	2661	1,44	7114	4950	0,26	1,44	0,37	
Ukupno	33.758,04	3687644	109	136293	4,04		626,4	57250	57876	1,71	137170	57082	0,25	2,40	0,59

Izvor: prof. dr. sc. Ivan Martinić, projekt „Održivost šuma u Krapinsko-zagorskoj županiji“

Iz strukture vlasništva i veličine posjeda proizlazi i činjenica da se radi o velikom broju privatnih šumovlasnika (prosječna površina šuma po privatnom šumovlasniku je ispod 1 ha), što utječe na kvalitetno gospodarenje i gospodarsko iskorištavanje drvene mase iz tih šuma.

Dijelovi šuma Ivančice, Strahinjčice i Maclja u privatnom vlasništvu nalaze se u Nacionalnoj ekološkoj mreži, kao područja važna za očuvanje vrijednih šumskih staništa s propisanim zakonskim smjernicama za njihove mjere zaštite, gospodarenja i očuvanja, a ista područja kandidati su za uključivanje u europsku mrežu NATURA 2000.

Također, sukladno nacionalnoj Strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (točka Akcijskog plana 3.1.1.3.3.), u postupku je valorizacija tih područja s ciljem zaštite kao prirodne vrijednosti.

Šume i šumska zemljišta su specifično prirodno bogatstvo od velikog značaja za zaštitu i unapređenje čovjekove okoline. Taj značaj se očituje općekorisnom funkcijom šuma, a njih najviše pružaju šume kojima se dobro gospodari. Gospodarenje šumama temelji se na principima održivosti, što znači da se nastoji ostvariti trajna ravnoteža između sveukupne proizvodnje biomase i općekorisnih funkcija te sveukupnog korištenja na način da se korištenjem dijela biomase održava trajna proizvodnja svih koristi od šume kao obnovljivog prirodnog resursa. Održivo gospodarenje šumama uz navedene značajke osigurava i visok stupanj biološke raznolikosti.

Uspješnost gospodarenja u privatnim šumama danas sve više ovisi o pravovremenim i dobrim informacijama i na temelju toga pravilno odabranim mjerama koje će vlasniku trajno donositi dohodak, a istovremeno osigurati biološku trajnost i stabilnost šuma. Takve informacije pružaju programi gospodarenja koji su izrađeni po načelima održivosti, no izrada takvih programa za šume u privatnom vlasništvu tek je u začetku.

Veliki potencijal šuma nalazi se u velikom broju ostalih šumskih proizvoda (gljive, šumsko voće i plodovi i njihovi proizvodi, proizvodnja meda, korištenja ostataka drvene mase za proizvodnju energije i sl.), a danas postaje sve veći potencijal za razvoj sve popularnije i traženije ponude aktivne rekreacije i odmora.

3.2. Zaštita okoliša

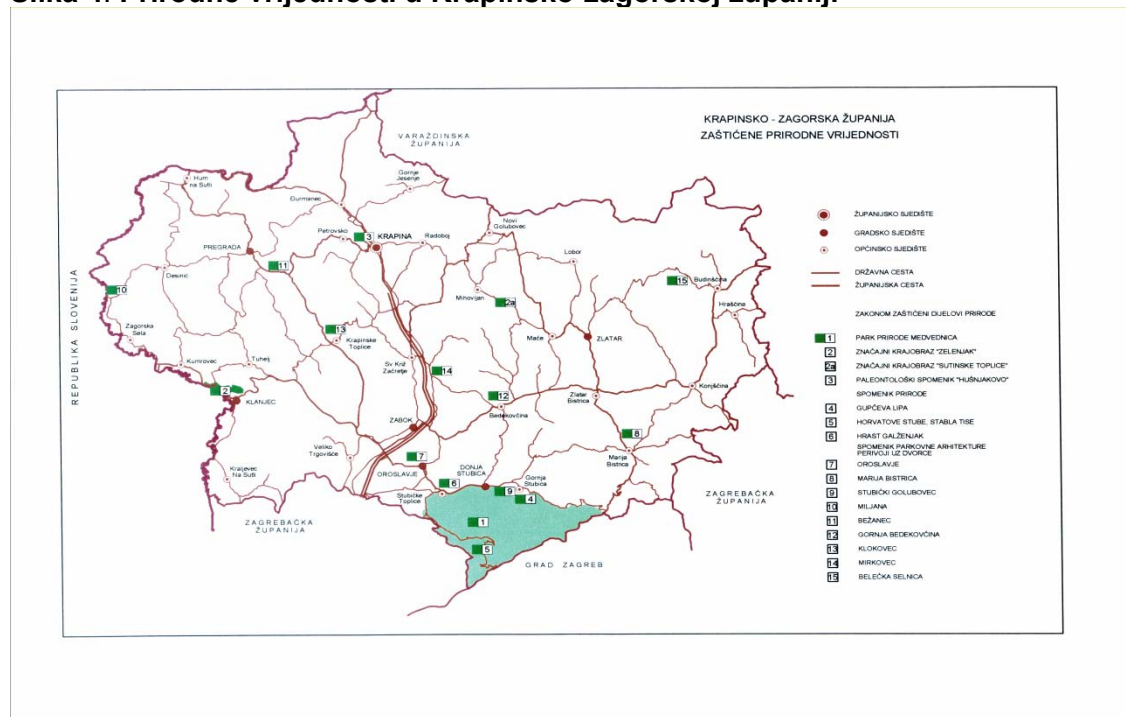
Krapinsko-zagorska županija, površinom jedna od manjih županija u Hrvatskoj, može se pohvaliti velikim brojem prirodnih vrijednosti.

Na području Krapinsko-zagorske županije u zaštićeno je ukupno 15 objekata u kategorijama spomenika prirode, značajna krajobraza i spomenika parkovne arhitekture, koji obuhvaćaju površinu od 159,6 km².

Pored toga, na području Krapinsko-zagorske županije nalazi se i 27% teritorija parka prirode Medvednica kojim upravlja Javna ustanova «Park prirode Medvednica».

Ukupno je zaštićeno 62,12 km², odnosno 5,1% površine Županije.

Slika 4. Prirodne vrijednosti u Krapinsko-zagorskoj županiji

Izvor: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Krapinsko-zagorske županije

Zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Županije, sukladno Zakonu o zaštiti prirode, upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima koja je osnovana krajem 2005. godine, a započela s radom u svibnju 2006. godine.

Na zagorskome području pronalazimo ukupno 43 biljne vrste u 4 kategorije ugroženosti. Ovdje obitava i određen broj hrvatskih endema (hrvatski karanfil, hrvatska perunika itd.), a na

određenim lokalitetima znatan je i broj vrijednih i ugroženih vrsta orhideja (Strahinjčica, Ivančica) te vrsta kvalifikacijskih za nacionalnu ekološku mrežu, kao što su kranjski ljiljan i velika sasa (Ivančica).

Prema kategorijama ugroženosti na području Županije dolazi 17 vrsta sisavaca, 12 vrsta ptica, 3 vrste vodozemaca i gmazova te 23 vrste slatkovodnih riba.

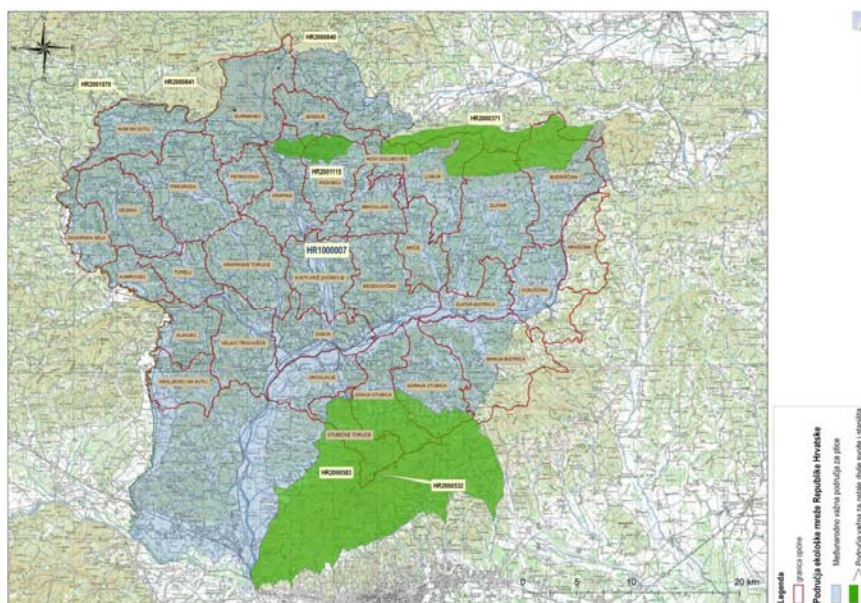
Na području Županije zabilježeno je 204 vrsta ptica, što je više od 50% od ukupno zabilježenih vrsta u Hrvatskoj.

Uredbom o proglašenju ekološke mreže (NN 109/07) ekološkom mrežom obuhvaćena su sljedeća područja u Krapinsko-zagorskoj županiji: područje čitave županije za ptice zlatovranu i rusog svračka (područje Hrvatskog zagorja) te lokaliteti/područja Macelj – Kal, Macelj – Trubeljak, vršni dio Ivančice, Strahinjčica, rijeka Sutla (s pojasom od 50 m), livada Hunjka i Medvednica. Područjem ekološke mreže (osim područja parka prirode Medvednica) upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Krapinsko – zagorske županije.

Zaštita i očuvanje područja ekološke mreže provodi se provođenjem propisanih smjernica za mjere zaštite za kvalifikacijske ugrožene divlje svojte i/ili stanišne tipove i uvjeta zaštite prirode koji se izdaju sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode.

Područja ekološke mreže na prostoru Županije najvećim dijelom su i kandidati za područja europske mreže NATURA 2000.

Slika 5. Prikaz mreže NATURA 2000

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode

3.3. Komunalna i prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura

Na području Krapinsko-zagorske županije mrežu cestovnih prometnica čine razvrstane i nerazvrstane ceste u dužini od 3.550 km. Ukupna dužina razvrstanih, kategoriziranih cesta u Krapinsko-zagorskoj županiji iznosi 948 km (državne ceste 223,80 km, županijske ceste 443,90 km, lokalne ceste 241,20 km). Ukupna dužina nerazvrstanih cesta je 2.600 km.

Na području Županije ukupno je 103 km željezničkih pruga.

Za potrebe izgradnje Krapinsko-zagorskog aerodroma izvršeno je izmicanje dijela visokonaponskog voda prema Velikom Trgovišću i Gubaševu u dužini od 540 m te je napravljena 1. faza prilazne ceste do aerodroma zajedno s drugom infrastrukturom. Trenutno je u izradi Naputak o letjelištu, a paralelno s izradom dokumentacije sanira se teren te se uskoro očekuje i početak građevinskih radova.

Otpad

Županija je odgovorna za gospodarenje svim vrstama otpada (osim opasnog otpada i spaljivanje otpada) te je dužna na svom području osigurati uvjete i provedbu propisanih mjera za gospodarenje otpadom i u provedbi mjera surađivati s jedinicama lokalne samouprave koje su odgovorne za gospodarenje komunalnim otpadom.

Gospodarenje otpadom u Krapinsko-zagorskoj županiji temelji se na iskorištavanju i izbjegavanju nastajanja otpada te izdvojenom skupljanju pojedinih komponenti otpada i zbrinjavanju preostalog, ostatnog otpada odlaganjem na budućem Regionalnom centru za gospodarenje otpadom Sjeverozapadne Hrvatske. Kao budući regionalni centar određena je lokacija "Piškornica" u Koprivničkom lvcu.

Elektroenergetika

Na području Krapinsko-zagorske županije nalazi se samo jedna plinska termoelektrana - Jertovec. Sustav opskrbe električnom energijom na području Krapinsko-zagorske županije može se ocijeniti zadovoljavajućim.

Vodoopskrba

Prosječna opskrbljenost primarnim i sekundarnim mrežama vodoopskrbe kojima upravljaju komunalna poduzeća Krapinsko-zagorske županije iznosi oko 75%.

Ukupna duljina primarne mreže je 410 km, a sekundarne 1.530 km.

Odvodnja

Na području Županije tek je oko 20% stanovništva priključeno na sustav odvodnje otpadnih voda koji se u pravilu sastoji od mreže kanala i kolektora te samo dva uređaja za pročišćavanje otpadnih voda naselja. Spomenuta mreža sustava odvodnje, duljine oko 32 km, izgrađena je uglavnom u većim naseljima urbanog karaktera kao što su Krapina, Zabok, Donja Stubica, Zlatar, Klanjec, Pregrada te u Gornjoj Stubici, Stubičkim Toplicama, Krapinskim Toplicama, Tuheljskim Toplicama, Kumrovcu, Bedekovčini, Mariji Bistrici, Konjščini, Humu na Sutli, Svetom Križu Začretje i Zlatar Bistrici.

Aktivnostima u tijeku u okviru izrade Studije zaštite voda za prostor Županije utvrdit će se konceptijska osnova za sustavno provođenje mjera zaštite voda, definirati sustavi odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za svako naselje te prioriteti izgradnje definiranih sustava.

Gotovo 40 % stanovništva Županije koje živi u malim disperziranim naseljima, uglavnom na brežuljkastom području, neće se moći uključiti u sustave s centralnim uređajima za pročišćavanje otpadnih voda. Za stanovništvo u tim naseljima bit će potrebno osigurati pojedinačno zbrinjavanje otpadnih voda, izgradnjom septičkih i sabirnih jama s odvozom njihovog sadržaja na najbliže uređaje za pročišćavanje, ugradnjom individualnih uređaja za pročišćavanje (biljnih, SBR,..) i sl.

Plinifikacija

Ukupna duljina mreže na području Krapinsko-zagorske županije iznosi 2.313 km. Plinom se opskrbljuje 27.142 potrošača.

3.4. Stanovništvo

Prema Popisu stanovništva iz 2001. godine na području Krapinsko-zagorske županije živi ukupno 142.432 stanovnika, a Krapinsko-zagorska županija jedno je od najgušće naseljenih područja u Republici Hrvatskoj (iza Međimurske i Varaždinske županije). Gustoća stanovanja iznosi 116 stanovnika/km² (državni prosjek iznosi 84 stanovnika/km²).

Tablica 4. Ukupan broj stanovnika na području Krapinsko-zagorske županije

GODINA	STANOVNIKA	Stanovnik/km ²	%	Kućanstva
1971.	161.247	130,6	100,00	40.617
1981.	153.567	124,4	95,24	42.812
1991.	148.779	120,6	92,27	44.769
2001.	142.432	116,3	88,33	43.832
2007*.	137.735	112,1	85,41	Nema podatka

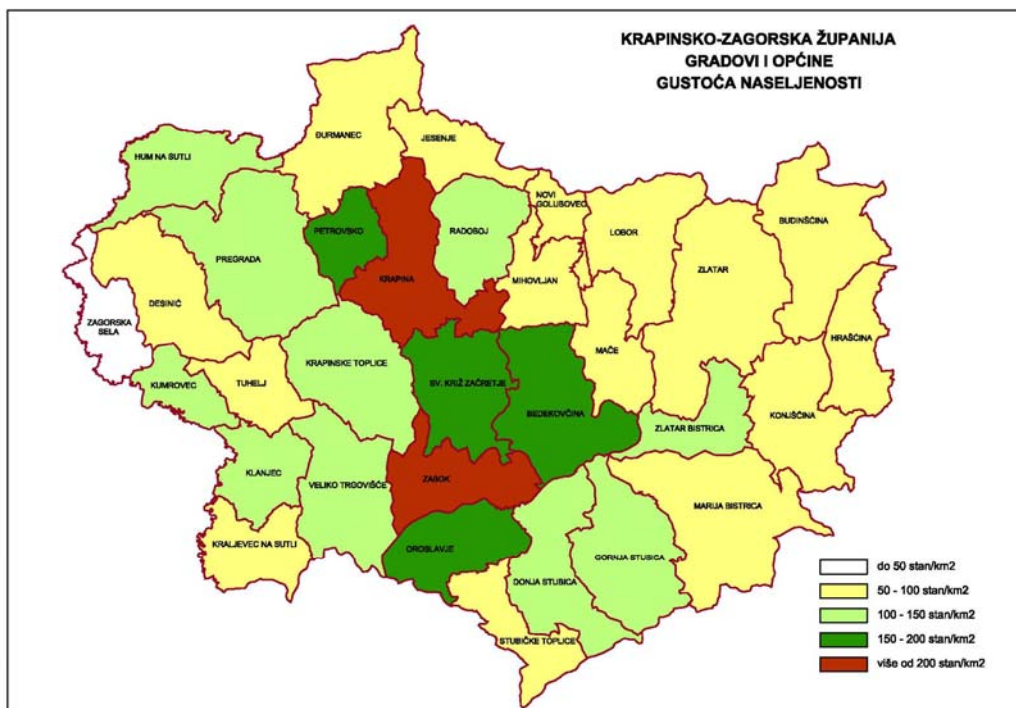
Izvor: DZS

* procjena stanovništva sredinom 2007. godine, Statistički ljetopis 2008.

Na području Krapinsko-zagorske županije prevladavaju naselja koja imaju pretežno seoska obilježja. Naselja koja su proglašena gradovima predstavljaju područja koja imaju prijelazna obilježja između urbaniziranog prostora i sela, a odgovarajućim aktivnostima (prostorno-planskim, gospodarskim, socijalnim i političkim) potrebno je ispravno usmjeriti urbanizaciju i razvoj gradova (malih gradskih područja).

Struktura stanovništva Krapinsko-zagorske županije po spolu ukazuje na veći udio žena u ukupnom stanovništvu, i to za 2,52% više od muškaraca. Promatrajući gradove i općine na području Županije, sve promatrane jedinice lokalne samouprave, osim općina Đurmanec, Mihovljan i Novi Golubovec, slijede trend Krapinsko-zagorske županije koji pokazuje veći udio žena.

Slika 6. Gustoća naseljenosti - gradovi i općine Krapinsko-zagorske županije

Izvor: DZS

Poljoprivredno stanovništvo Krapinsko-zagorske županije čini 12,34% ukupnog stanovništva Županije. U ukupnoj strukturi poljoprivrednog stanovništva 84,42% je aktivno poljoprivredno stanovništvo, a 15,58% je uzdržavano poljoprivredno stanovništvo. Aktivno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom aktivnom stanovništvu Krapinsko-zagorske županije sudjeluje s 21,36%, dok je 69,35% udio uzdržavanog poljoprivrednog stanovništva u ukupno uzdržavanom stanovništvu Krapinsko-zagorske županije.

Analizom aktivnog poljoprivrednog stanovništva, 29,82% živi u gradovima Krapinsko-zagorske županije, a ostali žive u općinama. Većina poljoprivrednog stanovništva obavlja zanimanje na svom poljoprivrednom gospodarstvu i ne zapošljava radnike. Tu se posebice ističe grad Pregrada s 80,84% osoba koje obavljaju zanimanje na svom poljoprivrednom gospodarstvu, a ne zapošljavaju radnike u odnosu na ukupno aktivno poljoprivredno stanovništvo. Među općinama ističu se Gornja Stubica i Marija Bistrica s najvećim brojem aktivnog poljoprivrednog stanovništva koje obavlja zanimanje na svom gospodarstvu i ne zapošljava radnike.

U uzdržavanom poljoprivrednom stanovništvu najveći udio čine učenici osnovnih škola, a 11,65% uzdržavanog poljoprivrednog stanovništva nesposobno je za rad. Analiza poljoprivrednog stanovništva Krapinsko-zagorske županije prema aktivnosti po gradovima i općinama prikazana je u tablici 5.

Tablica 5. Poljoprivredno stanovništvo Krapinsko-zagorske županije prema aktivnosti, 2001. godina

	Ukupno poljoprivredno stanovništvo	Aktivno poljoprivredno stanovništvo				Uzdržavano poljoprivredno stanovništvo							
		Ukupno	Obavljaju zanimanje na svom poljoprivrednom gospodarstvu i ne zapošljavaju radnike	Obavljaju zanimanje na svom poljoprivrednom gospodarstvu i zapošljavaju radnike	Pomažući članovi	Ukupno	Kućanice	Djeca (0-6 godina)	Djeca (7 – 14) godina koja se ne školuju	učenici		Studenti	Nesposobni za rad
										Osnovnih škola	Srednjih škola		
Krapinsko-zagorska županija	17.582	14.843	11.289	21	3.093	2.739	345	609	7	867	436	114	319
Gradovi	5218	4426	3404	12	896	792	78	192	4	261	144	32	72
Donja Stubica	972	819	646	-	153	153	13	40	-	34	39	13	10
Klanjec	356	269	185	9	45	87	14	20	-	30	7	4	12
Krapina	647	576	395	1	168	71	6	15	-	24	22	1	2
Oroslavje	598	530	434	1	77	68	6	13	-	25	13	7	2
Pregrada	1.799	1.535	1.241	-	286	264	11	70	4	94	43	4	37
Zabok	41	33	18	-	2	8	1	2	-	2	1	1	1
Zlatar	805	664	485	1	165	141	27	32	-	52	19	2	8
Općine	12364	10417	7885	9	2197	1947	267	417	3	606	292	82	247
Bedekovčina	149	102	50	-	37	47	9	13	-	11	10	1	3
Budinščina	600	508	476	-	22	92	15	23	-	28	16	3	7
Desinić	844	702	590	-	104	142	5	38	-	48	23	6	17
Đurmanec	157	127	76	-	29	30	3	7	-	18	2	-	-
Gornja Stubica	1.867	1.589	989	-	548	278	24	69	-	77	55	17	34
Hrašćina	531	458	452	-	4	73	10	18	-	28	10	3	5

Ovaj projekt sufinanciran je od strane *Central European Initiative* kroz *CEI Know-how Exchange Programme* – www.ceinet.org/KEP
 Project co-financed by the Central European Initiative through the CEI Know-how Exchange Programme – www.ceinet.org/KEP

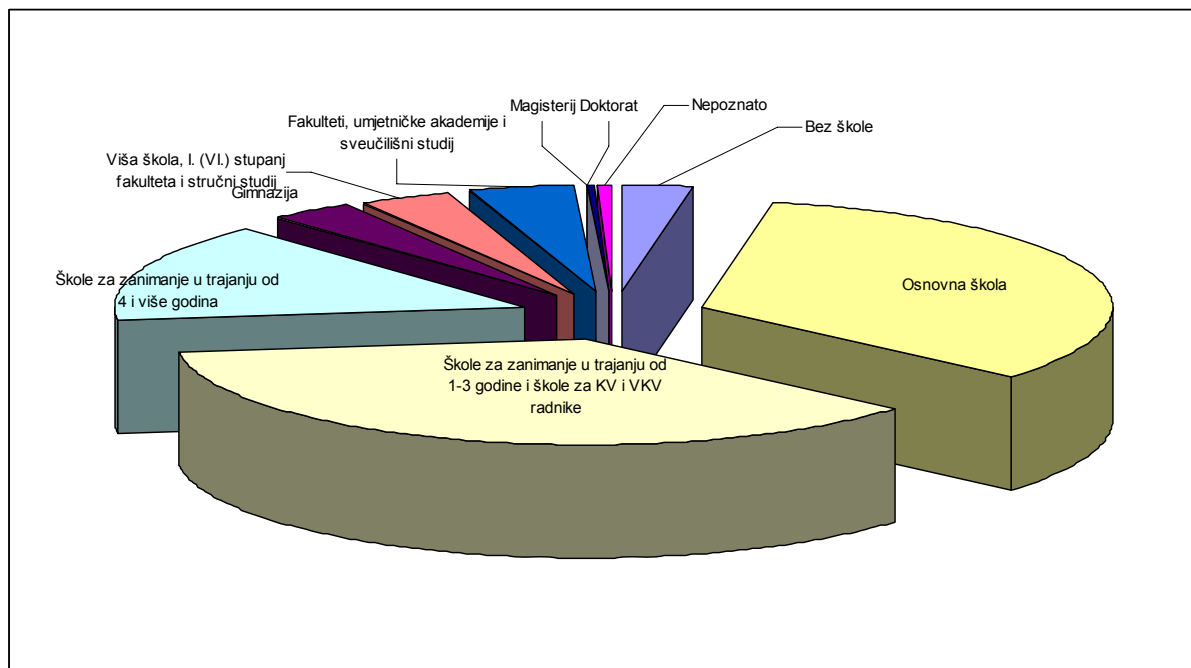
Hum na Sutli	263	229	194	-	24	34	6	13	-	9	5	1	-
Jesenje	20	9	-	-	1	11	1	3	-	7	-	-	-
Konjščina	536	472	426	-	36	64	1	25	-	23	7	3	3
Kraljevec na Sutli	666	523	454	-	23	143	12	32	1	51	16	8	22
Krapinske Toplice	651	531	371	1	150	120	40	19	-	29	11	-	17
Kumrovec	160	130	92	-	30	30	2	1	-	14	6	2	4
Lobor	520	442	418	1	10	78	25	13	-	23	11	4	2
Mače	834	713	416	-	287	121	9	31	-	40	15	4	21
Marija Bistrica	1.423	1.230	917	1	291	193	21	20	-	46	29	10	54
Mihovljan	633	559	460	-	93	74	10	19	-	22	14	2	6
Novi Golubovec	221	212	206	-	6	9	-	2	-	5	2	-	-
Petrovsko	485	408	271	1	126	77	9	10	-	29	17	4	7
Radoboj	110	94	71	2	16	16	7	4	-	1	2	-	1
Stubičke Toplice	244	194	169	1	11	50	4	11	-	23	7	1	5
Sveti Križ Začretje	193	148	70	1	57	45	16	6	-	11	6	1	5
Tuhelj	424	340	170	-	166	84	7	23	2	23	11	4	13
Veliko Trgovišće	272	216	164	1	42	56	24	5	-	10	5	1	11
Zagorska Sela	251	197	104	-	84	54	3	5	-	19	11	5	9
Zlatar Bistrica	310	284	279	-	-	26	4	7	-	11	1	2	1

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2001. godine, obrada Zagorska razvojna agencija d.o.o.

Obrazovanost i znanje indiciraju usklađenost sa suvremenim tehnologijama u smislu inicijativa, inovacija i potencijalne sposobnosti kreiranja i upotrebe suvremenih znanja. Brojnost stanovništva i ekonomska aktivnost opisuju veličinu unutarnjeg tržišta. S druge strane, dobna i obrazovna struktura direktno opisuju radno sposobno i uzdržavano stanovništvo te upućuju na stanje ljudskog kapitala.

Obrazovna struktura stanovništva Krapinsko-zagorske županije prikazana je na Slici 7.

Slika 7. Obrazovna struktura stanovništva Krapinsko-zagorske županije, 2001. godina

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2001. godine, obrada Zagorska razvojna agencija d.o.o.

Analizom obrazovne strukture stanovništva Krapinsko-zagorske županije starijeg od 15 godina (prema popisu iz 2001. godine), od ukupno 118.139 osoba, najveći dio ima završenu srednju školu – škole za zanimanja u trajanju od 1 do 3 godine i škole za KV i VKV radnike, pri čemu je veći udio muškaraca. U odnosu na Republiku Hrvatsku to iznosi 3,2%. Prema analizi obrazovne strukture, od ukupnog broja stanovništva starijeg od 15 godina u Republici Hrvatskoj udio Krapinsko-zagorske županije iznosi 3,08%, pri čemu je veći udio žena.

3.5. Poljoprivreda

Prema popisu poljoprivrede iz 2003. godine u Krapinsko-zagorskoj županiji je bilo 27.657 poljoprivrednih kućanstava, tj. 6,17% u odnosu na Republiku Hrvatsku³.

Poseban problem regije, za učinkovitu poljoprivrednu proizvodnju, predstavlja mala veličina zemljišnog posjeda po gospodarstvu i raspoređenost poljoprivrednog zemljišta. Ukupno je na području županije 145.295 parcela, tako da svako obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo posjeduje u prosjeku 5,25 parcela lociranih na raznim stranama.

³ Ukupan broj poljoprivrednih kućanstava u Republici Hrvatskoj iznosi 448.532 prema popisu poljoprivrede iz 2003. godine.

Tablica 6. Vlasništvo nad parcelama u odnosu na broj OPG-a, 2003. godina

Broj parcela	% OPG-a
1	9,1
2 - 3	15,8
4 - 5	21,6
6 - 9	30,8
10 i više	22,6
UKUPNO	100

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede iz 2003. godine

Prosječna veličina posjeda je 2,16 ha, dok je veličina korištenog poljoprivrednog zemljišta po gospodarstvu 1 ha. Prema podacima zadnjeg popisa poljoprivrede, na području Županije ima svega 21 obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo s više od 20 ha zemljišta.

Tablica 7. Rasparceliranost poljoprivrednog zemljišta u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2003. godina

Površina poljoprivrednog zemljišta	Broj kućanstva
do 0,10 ha	654
0,11 - 0,50 ha	6 393
0,51 - 1,00 ha	5 809
1,01 - 2,00 ha	7 463
2,01 - 3,00 ha	3 681
3,01 - 5,00 ha	2 571
5,01 - 10,00 ha	918
10,01 - 20,00 ha	147
više od 20,00 ha	21
UKUPNO	27.657

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede iz 2003. godine

Od ukupne površine Krapinsko-zagorske županije 57,7% otpada na poljoprivredne površine, a 50,40% su obradive površine.

Poljoprivredno zemljište je gotovo u stopostotnom privatnom posjedu obiteljskih gospodarstava (98,7%), osim vrlo malog dijela koji je u posjedu poljoprivrednih zadruga.

Tablica 8. Struktura poljoprivrednih površina prema vrsti uporabe iz sustava ARKOD Krapinsko-zagorske županije, 2011. godina

Kategorija	Površina (ha)
Oranice	9.549,04
Staklenik	8,43
Livade	6.556,79
Pašnjaci	341,45
Vinogradi	794,70
Voćnjak	803,85
Orašasti plodovi	69,64
Mješovito	69,49
Ostali	37,11
UKUPNO	18.237,98

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Poljoprivredna proizvodnja Krapinsko-zagorske županije većim je dijelom u funkciji proizvodnje za vlastite potrebe. Najznačajnija je proizvodnja mesa, mlijeka, mliječnih proizvoda, jaja, voća, povrća, vina, žita i dr.

Glavnina prihoda u poljoprivredi ostvaruje se prodajom kravljeg i, u manjoj mjeri, kozjeg mlijeka, teladi, svinja, peradi, jaradi i janjadi. U stočarstvu prevladava govedarska proizvodnja, posebno proizvodnja kravljeg mlijeka te se može primijetiti porast broja svinja na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, iz čega je moguće pretpostaviti da dolazi do postupne supstitucije krava svinjama. Uz to, tradicionalno je prisutan uzgoj peradi (kokoši, zagorski purani, patke i guske). U novije vrijeme primjećuje se pojačani interes za uzgoj koza i ovaca.

Ratarstvo je, prvenstveno, u funkciji proizvodnje stočne hrane. Od ratarskih kultura zastupljene su pšenica, kukuruz, lucerna i krumpir, a prinosi su niži od državnog prosjeka zbog konfiguracije terena.

Postoji tradicija uzgoja vinove loze i proizvodnje vina čemu pogoduju reljef i klima. Voćarstvo je slabije razvijeno, a prevladavaju ekstenzivni voćnjaci.

Poljoprivredna proizvodnja obavlja se na poljoprivrednim gospodarstvima koja mogu djelovati kao seljačko gospodarstvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG), obrt, trgovačko društvo ili zadruga, ako su registrirani za obavljanje poljoprivredne djelatnosti. Poljoprivredna gospodarstva moraju biti upisana u upisnik. Seljačka gospodarstva moraju biti upisana ako prodaju vlastite poljoprivredne proizvode ili podnose zahtjev za novčana sredstva i druge oblike potpore u poljoprivredi.

Tablica 9. Broj upisanih poljoprivrednih gospodarstava na području Krapinsko-zagorske županije

	2001.	2003.	2004.	2007.	2007.
KRAPINA	763	766	852	1.148	n/a
DONJA STUBICA	500	501	549	815	n/a
KLANJEC	660	662	735	892	n/a
PREGRADA	892	903	979	1.188	n/a
ZABOK	956	953	1.011	1.276	n/a
ZLATAR	855	854	979	1.277	n/a
UKUPNO	4.626	4.639	5.105	6.596	7.680⁴

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu

Poljoprivredna gospodarstva upisuju se u upisnik kao komercijalna i nekomercijalna. Nekomercijalna gospodarstva za ostvarenje državne potpore moraju imati ukupni obujam poslovanja od najmanje tri proizvodne jedinice uz korištenje maksimalno 5 ha poljoprivrednog zemljišta. U prvoj skupini nositelj ili član nekomercijalnog gospodarstva mora imati status osiguranika mirovinskog osiguranja u svojstvu poljoprivrednika i najmanje 50 godina za žene ili 55 godina za muškarce. U drugoj skupini nositelj ili član nekomercijalnog gospodarstva mora biti korisnik mirovine kao poljoprivrednik ili nezaposlen ili imati status osiguranika mirovinskog osiguranja u svojstvu poljoprivrednika.

Komercijalna gospodarstva ostvaruju državnu potporu u sklopu modela poticanja proizvodnje, modela kapitalnih ulaganja i modela ruralnog razvitka.

Tablica 10. Poljoprivredna gospodarstva u Krapinsko-zagorskoj županiji prema tipologiji

	2008.	2009.	2010.
Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo	7525	7769	8513
Obrt	103	108	115
Trgovačko društvo	53	58	62
Zadruga	18	18	20
Ostali	2	2	2
UKUPNO	7701	7955	8712

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Poljoprivredni sektor u Krapinsko-zagorskoj županiji karakterizira mala veličina zemljišnog posjeda po gospodarstvu. Prerada poljoprivredno-prehrambenih proizvoda većim je dijelom u funkciji proizvodnje za vlastite potrebe, osim proizvoda poput vina, meda te zagorskog purana, čiji se proizvodni viškovi plasiraju na tržište. Konkurentnost ovog sektora ostvariva je putem plasmana tržišnih viškova na turističkim seoskim gospodarstvima. Vina se plasiraju putem objekata na Zagorskoj vinskoj turističkoj cesti, meso zagorskog purana poslužuje se u restoranima, a moguć je i otkup putem Poljoprivredne zadruge Puran zagorskih brega. Sve više obiteljskih gospodarstava širi svoju ponudu i na turizam te svoje proizvode nude kao jedinstven turistički proizvod u sklopu svog turističko-poljoprivrednog obiteljskog gospodarstva.

⁴ Od tog broja 7.506 je registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, a 174 su pravne osobe.

Krapinsko-zagorska županija izdvaja velika novčana sredstva za razvoj poljoprivrede na području Županije u obliku raznih subvencija. Tako je 2010. godine u proračunu izdvojila 3.513.761,90 kn za razvoj poljoprivrede, od čega 1.217.659,79 kn za razvoj stočarstva, 698.168,83 kn za razvoj biljne proizvodnje; što su, naravno, uvelike znatna novčana sredstva koja se ulažu u razvoj poljoprivrede na području Županije.

Stočarstvo

Govedarstvo je vrlo značajan segment poljoprivrede u Krapinsko-zagorskoj županiji. Prirodni uvjeti s relativno blagom klimom, bez ekstremno visokih ljetnih temperatura pogoduje uzgoju goveda. Voluminozna krmiva kao najvažnija komponenta u ishrani goveda imaju u Županiji pogodne prirodne uvjete. Gospodarstva s jednom do tri krave u stalnom su padu, bez obzira što Županija i država daju poticaje, a to se odrazilo i u smanjenju broja kvalitetne simentalke teladi za tov.

Tablica 11. Broj goveda u Krapinsko-zagorskoj županiji, 1999. - 2010. godina

	1999.	2000	2001.	2003.	2006.	2009.	2010.
Hrvatska	426.570	438.423	417.113	488.646	485.268	474.753	477.833
KZŽ	27.827	27.600	27.695	20.923	17.830	16.336	14.225
Udio KZŽ-a u RH u %	6,5	6,3	6,6	4,28	3,67	3,44	3,0

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu

U razdoblju 2009. - 2010. godina u Krapinsko-zagorskoj županiji uočen je porast broja ekološki uzgojenog goveda, i to čak za 1120%. U usporedbi s brojem ekološki uzgojenog goveda na državnoj razini, u 2010. godini udio ekološki uzgojenog goveda iznosio je 0,57%.

Tablica 12. Broj ekološki uzgojenih goveda

	2009	2010
RH	6144	9796
KZŽ	5	56

Izvor: Statistika ekološke proizvodnje za 2009. i 2010. godinu

Analizirajući broj krava u Krapinsko-zagorskoj županiji, pozitivan trend očituje se u razdoblju od 2005. do 2008. godine, a u 2009. godini dolazi do smanjenja broja krava, i to za 35,94%. Kretanje broja krava u razdoblju od 2005. do 2010. godine prikazano je u tablici 13. Na području Županije trenutno se nalazi 7.947 krava, što znači da se broj krava smanjio za više od 1000 u usporedbi s 2009. godinom, bez obzira na činjenicu da je Županija u 2010. godini u svom proračunu izdvojila 302.400 kn novčanih subvencija za uzgoj i držanje ženske teladi, a država prosječno daje 1.150 kn novčanog poticaja po kravi.

Tablica 13. Broj krava u Republici Hrvatskoj i Krapinsko-zagorskoj županiji

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Hrvatska	231.633	241.084	234.671	226.000	224.719	199.044
KZŽ	12.739	13.010	13.997	13.997	8.967	7.947*
Udio KZŽ-a u RH u %	5,5	5,4	6,0	6,2	4,0	4,0

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija

*Podatak dobiven iz registra krava na dan 15.2.2011.

Na području Krapinsko-zagorske županije najzastupljenija je simentalaska pasmina, 85% od ukupnog broja krava uzgojenih u Županiji, zatim je 13% krava holstein pasmine, dok su smeđa pasmina i pasmina charolais prisutne u znatno manjem broju.

Tablica 14. Pregled broja krava (uzgojno valjane) u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2003. - 2010. godina

	Broj uzgajatelja	Kontrola mliječnosti	Kontrola rasploda	Broj obuhvaćenih krava	Steone junice	Ženska telad
2003.	1.583	1.321	3.977	5.298	591	701
2004.	1.569	2.259	2.843	5.102	522	870
2005.	1.535	2.392	2.989	5.381	506	797
2006.	1.543	2.480	3.020	5.500	425	794
2007.	1.548	2.580	3.028	5.608	787	854
2008.	1.540	2.638	3.061	5.699	709	639
2009.	2.984	2.706	4.387	7.093	996	897
2010.	2.806	2.135	/	/	/	819

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, 2011. godina

Od 1980. godine uočava se tendencija stalnog pada proizvodnje kravljeg mlijeka u Republici Hrvatskoj, što je, između ostalog, i posljedica smanjenja broja muznih krava. Pad proizvodnje kravljega mlijeka u Hrvatskoj od 977.430.000 litara u 1980. godini na 587.634.000 litara u 2000. godini znači pad od 40%. Istovremeno, proizvedena količina kravljega mlijeka u Krapinsko-zagorskoj županiji pada od 45.563.000 litara u 1980. godini na 28.293.000 litara u 2000. godini, što znači pad od 37,37%. Nakon toga dolazi do postepenog povećanja proizvodnje i u Hrvatskoj i u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Tablica 15. Proizvodnja kravljeg mlijeka u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2003. - 2010. godina

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Broj proizvođača	2.023	1.436	1.150	1.065	887	742	759	558
Isporučena količina mlijeka u litrama	13.904.696	14.778.746	15.932.626	16.754.596	15.727.186	14.168.886	13.185.998	12.095.574

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu

Iz tablice 15 može se vidjeti kako je broj proizvođača u zadnjih godinu dana pao, sa 759 u 2009. na 558 u 2010. godini, ali nije se zato isporučena količina mlijeka u tom razdoblju znatno smanjila. Kao najveći razlog smanjenju broja proizvođača mlijeka smatra se nestajanje malih poljoprivrednih gospodarstava kojima se proizvodnja bazira na dvije, tri krave, ali zato se poboljšala kvaliteta i količina mlijeka većih proizvođača na području Krapinsko-zagorske županije.

Do velikog pada broja proizvođača mlijeka dolazi prije svega zbog niskih otkupnih cijena mlijeka slabe kvalitete jer mali proizvođači teško dostižu zahtijevanu kvalitetu. Tijekom 2010. godine udio mlijeka I. razreda od ukupne količine proizvedenog mlijeka u Krapinsko-zagorskoj županiji bio je 74,85%, dok udio mlijeka I. razreda Republike Hrvatske iznosi 83,2%. Pretpostavljamo da će doći do još većeg pada broja komercijalnih proizvođača mlijeka zbog nemogućnosti isplaćivanja poticaja za mlijeko proizvođačima koji su isporučili premalo mlijeka. Prvenstveno zbog tog limita, u 2006. g. tek polovica proizvođača koji su isporučili mlijeko dobila je i poticaj za isto (neki još uvijek nisu upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava).

Prosječna proizvodnja mlijeka po kravi u Županiji je još uvijek niža od državnog prosjeka (3.202 litara). Prema Statističkom izvješću iz 2006. godine prosječna proizvodnja mlijeka po kravi predstavlja oko 87,41% prosjeka Hrvatske i iznosi 2.799 litara.

Proizvodnja teladi

Potražnja za simentalском teladi veća je od ponude pa nema problema s prodajom, tako da prodaja teladi ili junadi predstavlja siguran izvor gotovog novca svim obiteljskim gospodarstvima, bez obzira na lokaciju, količinu proizvedenog mlijeka po kravi i način korištenja mlijeka.

Broj subvencija i ukupan iznos subvencija se od 2003. godine iz godine u godinu smanjuje, što je u skladu sa statističkim pokazateljima o broju krava u Krapinsko-zagorskoj županiji u istom razdoblju, tj. stočari iz godine u godinu ostavljaju sve manje kvalitetne ženske teladi u rasplodu.

Da bi se poboljšalo stanje, u 2007. godini povećani su iznosi subvencija za umjetno osjemenjivanje i proširena prava korištenja na sva rasplodna goveda pri prvom teljenju. Uvedena je nova subvencija za tov teladi (200,00 kuna po utovljenom biku). Ove vrste

novčanih potpora financiranih od strane Županije još uvijek su aktualne i mogu ih koristiti svi koji se bave uzgojem teladi.

U proteklom razdoblju došlo je do tržišne orijentacije proizvođača mlijeka i junadi i zbog toga do povećanja broja životinja po gospodarstvu uz primjenu suvremenih tehnologija hranidbe i mužnje.

Da bi proizvođači lakše zadovoljili nove zakonske obveze vezane uz zaštitu domaćih životinja od bolesti i vezano uz zaštitu okoliša, a koje ne povećavaju dohodak gospodarstva, od 2007. godine ostvaruje se županijska subvencija za izgradnju dezinfekcijskih barijera na ulazu u objekte i županijska subvencija za izgradnju gnojišta prema ekološkim standardima.

Svinjogojstvo

Svinja je veliki potrošač koncentriranih krmiva, tj. žitarica, kojih u Krapinsko-zagorskoj županiji nema u dovoljnim količinama. Ova činjenica predstavlja ograničavajući faktor u planovima ekspanzije uzgoja ovih životinja na velikim farmama. Drugi ograničavajući faktor je gust raspored gospodarstava što je prepreka za nužnu dislokaciju takvih objekata izvan naseljenih mjesta.

Zbog upućenosti manjih proizvođača svinja na kupnju većeg ili manjeg dijela krmiva za svinje, upitna je profitabilnost takve proizvodnje. Tradicijski se svinje tove za jesensko kolinje na obiteljskim gospodarstvima. Trgovina svinjama na lokalnim stočnim sajmovima opstala je za razliku od trgovine govedima koja je potpuno nestala. Za potrebe samih obiteljskih gospodarstava od 1-3 praseta ili tovljenika, kupnja se obavlja od lokalnih proizvođača ili iz drugih regija. Na gospodarstvima sa svinjogojskom proizvodnjom mesnih pasmina primjenjuju se hranidbene tablice prema kategorijama svinja i poboljšani su uvjeti držanja svinja, ali još uvijek je nesređenost tržišta ograničavajući faktor za razvoj i povećavanje svinjogojске proizvodnje.

Tablica 16. Ukupan broj svinja u Republici Hrvatskoj i Krapinsko-zagorskoj županiji, 1991. - 2006. godine

	1991.	2001.	2003.	2006.
Hrvatska	/	/	1.924.672	/
KZZ	57.093	43.298	60.457	33.714

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu

Prema dostupnim podacima, u Krapinsko-zagorskoj županiji u 2006. godini bilo je 33.714 svinja. Od 1991. do 2003. godine bilježi se pozitivan trend, odnosno rast broja svinja, ali od 2003. – 2006. godine broj svinja se prepolovio.

U tablici 17. prikazan je broj krmača pod kontrolom u Republici Hrvatskoj i Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2005. godine do 2010. godine iz koje se može vidjeti nagli porast broja krmača: s 243 krmače u 2007. godini na 1413 krmače u 2008. godini.

Tablica 17. Broj krmača pod kontrolom u Republici Hrvatskoj i Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2005. do 2010. godine

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Hrvatska	27.047	27.458	26.807	21.964	26.318	26.673
KZŽ	176	209	243	1413	1320	1602
Udio KZŽ-a u RH u %	0,65	0,76	0,90	6,43	5,0	6,0

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, 2011. godine

Na području Županije uzgojem svinja za vlastite potrebe bavi se oko 90% gospodarstava, dok je vrlo malo proizvođača koji se bave uzgojem tovljenika za potrebe tržišta i uzgajivača koji drže matične svinje.

Kozarstvo i ovčarstvo

Na području Krapinsko-zagorske županije kozarstvo i ovčarstvo nisu u velikoj mjeri zastupljeni u stočarstvu, ali se u posljednje vrijeme javlja tendencija porasta broja koza i ovaca zbog pogodnosti terena za tu proizvodnju i tržišne potražnje te vrste sira. Gospodarstva koja se već dulje bave kozarstvom i ovčarstvom održavaju svoja stada i bave se proizvodnjom sira te su na području Krapinsko-zagorske županije registrirane dvije minisirane.

Tablica 18. Broj koza i ovaca u Krapinsko-zagorskoj županiji, 1991. - 2003. godina

KOZE I OVCE U KZŽ-u	1991.	2001.	2003.
	1.154	3.343	5.959

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu i DZS, Popis poljoprivrede 2003.

Prema statističkom izvješću u 2006. godini u Krapinsko-zagorskoj županiji je bilo 4.309 ovaca.

Promatrajući razdoblje od 1997. do 2000. godine, broj uzgajatelja koza pod selekcijom s početnih 24 u 1997. godini pada sve do 2000. godine kada je zabilježen nagli porast broja uzgajatelja – 34 uzgajatelja s 580 grla.

Tablica 19. Broj koza i ovaca pod poticajem u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2005. - 2010. godine

KOZE I OVCE U KZŽ-u	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
	993	1.097	831	1.447	1.498	1.348

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, 2011. godine

Najzastupljenija pasmina koza je francuska alpina, a osim te pasmine u Krapinsko-zagorskoj županiji uzgaja se njemačka srnasta i burska koza.

U Krapinsko-zagorskoj županiji započeo je prvi uzgoj burske koze u Hrvatskoj. Prvo matično stado od oko 10 grla došlo je iz Austrije. Burska koza ima izrazite tovnne osobine, veliku tjelesnu težinu i veliku plodnost. Težina žive vage koze je 70-80 kg, dok odrasli jarci dostižu i do 130 kg. Jako je otporna i skromna u zahtjevima smještaja i ishrane. Koza ojaru 2-3 jareta u jednom jarenju, a zabilježeno je rekordno jarenje od 6 jarića.

Velika vrijednost burske koze mogla bi biti u meliorativnom djelovanju u križanju s domaćim kozama. Takvim postupkom mogla bi se povećati plodnost i veličina trupa domaćih koza.

Peradarstvo

Tablica 20. Broj peradi u Krapinsko-zagorskoj županiji, 1991. - 2005. godine

PERAD U KZŽ-u	popis 1991.	popis 2001.	popis 2003.	statističko izvješće 2005.
	367.592	436.773	705.751	615.962

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Odjel za poljoprivredu

U razdoblju od 1991. do 2005. godine broj peradi u Krapinsko-zagorskoj županiji raste te je u 2005. godini broj peradi za 40% veći nego 1991. godine.

Tablica 21. Broj peradi u Krapinsko-zagorskoj županiji, 1980. - 2001. godine

	1998.	1999.	2000.	2001.
RH	2.137.113	5.267.670	6.037.813	5.890.125
KZŽ	149.869	211.167	202.653	210.523
Udio KZŽ-a u RH u %	7,0	4,0	3,3	3,6

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Odjel za poljoprivredu

U usporedbi broja peradi u Krapinsko-zagorskoj županiji s Republikom Hrvatskom vidljiv je trend smanjenja udjela Županije u Republici Hrvatskoj s početnih 7% 1998. godine na 3,6% u 2001. godini.

Zagorski puran zauzima posebno mjesto u peradarstvu. Realna ekonomska vrijednost zagorskog purana nije iskorištena u dovoljnoj mjeri. Javila se opasnost od nestanka ove autohtone ptice iz njezine postojbine, odnosno postojala je opasnost gubitka izvornih osobina i kvalitete zagorskog purana. Državnim programom zaštite autohtonih hrvatskih pasmina domaćih životinja ta opasnost je izbjegnuta. Revaloriziranje uzgojne, proizvodne i ekonomske vrijednosti zagorskog purana pozitivno je utjecala na reafirmaciju zagorskog purana u očima samih Zagoraca. Najčešći način uzgoja zagorskog purana je držanje na otvorenom dvadesetak purana po gospodarstvu.

Tablica 22. Broj uzgajivača i matičnih kljunova zagorskog purana u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2005. - 2010. godine

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Broj uzgajivača	139	124	136	105	107	101
Broj matičnih kljunova	1.225	1.420	1.632	1.768	1.282	1.049

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, 2011. godine

U tablici 22. prikazan je broj uzgajivača i broj matičnih kljunova zagorskog purana u razdoblju od 2005. do 2010. godine koji ostvaruju novčanu potporu. U posljednje vrijeme javlja se povećan interes uzgajivača za uzgoj zagorskog purana. Na području Županije daje se i novčana potpora za uzgoj zagorskog purana radi očuvanja autohtonosti zagorskog purana. Broj purana na području Županije je i daleko veći, ali nisu svi prstenovani jer matična jata zahtijevaju osebujan i kompliciran pristup uzgoju. Veći uzgajivači surađuju i sa zadrugom „Puran zagorskih breaga“ koja djeluje na području Županije preko koje se meso zagorskog purana plasira na tržište.

Konjogojstvo

Prema statističkom izvješću u 2006. godini u Krapinsko-zagorskoj županiji bilo je 327 konja. Broj konja nakon velikog pada sredinom devedesetih polagano raste.

Uvidom u središnju evidenciju konja Hrvatskog stočarskog centra za 2006. godinu utvrđeno je sljedeće stanje uzgoja na području Krapinsko-zagorske županije:

- na području Županije je 245 prijavljenih vlasnika konja, što iznosi 10% vlasnika u RH
- broj odraslih konja svih pasmina iznosi 453 grla, što čini oko 5% udjela u populaciji RH.

Iz utvrđenog proizlazi da je i u konjogojstvu u našoj županiji slična situacija kao i u drugim granama stočarstva. Prevladavaju uzgajivači s malim brojem konja.

Od ukupnog broja najveći udio je hrvatskog hladnokrvnjaka, na drugom mjestu po zastupljenosti je hrvatski posavac, dok je na trećem mjestu kasačka skupina konja.

Pčelarstvo

Popisom poljoprivrede u 2003. godini ustanovljeno je da u Krapinsko-zagorskoj županiji postoji 5.345 pčelinjih zajednica. Od 2005. godine broj pčelinjih zajednica raste, da bi u 2007. godini bio najviši u razdoblju 2003. – 2010. godine i iznosio 9.455 pčelinjih zajednica. Kretanje broja pčelinjih zajednica u promatranom razdoblju prikazan je u tablici 23.

Tablica 23. Broj pčelinjih zajednica pod poticajem u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2003. - 2010. godina

Godina	Broj pčelinjih zajednica
2003.	5.345
2004.	4.323
2005.	7.326
2006.	7.429
2007.	9.455
2008.	7.984
2009.	8.640
2010.	8.896

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, 2011. godina

Na području Županije djeluje 7 pčelarskih udruga koje su ujedinjene u Savez pčelarskih udruga. Prema tablici 23. može se vidjeti da u 2010. godini u Županiji ima 8.896 pčelinjih zajednica koje su pod poticajem, dok je sveukupan broj pčelinjih zajednica daleko veći i iznosi 14.862 zajednice.

Ratarstvo

Uspoređujući ukupne površine oranica i vrtova od 1999. do 2001. godine možemo uočiti njihov pad od 0,28%. Međutim, kod ukupno zasijanih oraničnih površina trend je laganog porasta u tom razdoblju za 0,51%. Povećane su površine pod žitaricama za 2,21%, mahunastim povrćem za 4,45% te ostalim povrćem za 2,28%. Površine pod ugarima i neobrađene oranice i vrtovi od 1999. do 2001. godine bilježe smanjenje za 20,69%.

Tablica 24. Broj poljoprivrednih kućanstava s korištenim oranicama i vrtovima u 2003. godini

	Sa žitaricama	S krumpirom	S mahunastim povrćem za suho zrno	S uljanim sjemenjem i plodovima	S krmnim biljem	S ostalim povrćem	S cvijećem i ukrasnim biljem, sjemenjem i sadnim materijalom
površina							
do 0,10 ha	608	310	88	.	79	35	6
0,11 - 0,50 ha	7.208	2.698	625	8	967	157	9
0,51 - 1,00 ha	5.692	2.778	497	6	1.322	133	7
1,01 - 2,00 ha	5.546	3.318	583	5	1.888	152	6
2,01 - 3,00 ha	1.904	1.289	292	2	838	57	4
3,01 - 5,00 ha	1.024	691	161	2	465	33	-
5,01 - 10,00 ha	340	211	54	1	163	14	-
10,01 - 20,00 ha	65	34	14	-	48	3	1
više od 20,00 ha	14	6	2	-	11	2	-
Ukupno	22.401	11.335	2.316	24	5.781	586	33

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003. godine

U razdoblju od 2008. do 2009. godine uočljiv je porast odobrenih površina prema poljoprivrednim sektorima te porast broja poljoprivrednih gospodarstva po zahtjevu. Iz tablice broj 25. vidljivo je da iz godine u godinu raste broj odobrenih površina u svim poljoprivrednim sektorima osim žitarica, koje u 2010. godini bilježe neznatan pad veličine odobrenih površina u odnosu na 2009. godinu (2,07%).

Tablica 25. Ukupna odobrena površina prema poljoprivrednom sektoru, Krapinsko-zagorska županija

sektor	2008.		2009.		2010.	
	površina (ha)	broj PG-a/ zahtjevu	površina (ha)	broj PG-a/ zahtjevu	površina (ha)	broj PG-a/ zahtjevu
žitarice	10.902,2555	431	11.809,6229	583	11.571,3810	799
uljarice	6,3833	2	3,7846	1	20,7083	14
krmno bilje	563,7362	73	547,8456	90	759,3558	197
povrće	4,6491	4	14,4437	12	24,0265	103
povrće za industrijsku preradu	0	0	4,6307	4	4,5383	5
lavanda i buhač	0,5754	1	0	0	0	0
livade	18,9279	30	110,2661	55	548,2109	324
pašnjaci	3,9676	26	36,5877	50	138,1038	248
vinogradi	119,8735	132	140,5651	188	202,5002	494
ljekovito bilje	0	0	1,1444	2	3,2538	7
sjemenski usjevi	0	0	0	0	3,1209	2
voćnjaci	62,7249	51	102,213	83	135,3391	283
UKUPNO	11.683,0934	644	12.771,1038	811	13.410,5386	1145

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Vinogradarstvo

Prema podjeli vinogradarskih područja, vinogradi u Krapinsko-zagorskoj županiji pripadaju podregiji Zagorje-Međimurje.

Od 1991. do 2001. godine površine pod vinogradima smanjene su za 526 ha (12,5%). Ukupne površine pod poljoprivrednim zemljištem smanjene su za 1.111 ha (10,55%).

U 2003. godini, prema podacima iz popisa poljoprivrede pod vinogradima je bilo 2.081 ha. Prema katastru iz 2005. godine, površina pod vinogradima u Krapinsko-zagorskoj županiji je 1.995 ha.

Tablica 26. Površina vinograda i broj trsova u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2003. godina

	Ukupna površina, ha	Rodna površina, ha	Ukupan broj trsova (u tisućama)	Broj trsova sposobnih za rod (u tisućama)
do 0,10 ha	37	36	173	167
0,11 - 0,50 ha	469	455	1.853	1.786
0,51 - 1,00 ha	445	430	1.722	1.658
1,01 - 2,00 ha	566	548	2.246	2.164
2,01 - 3,00 ha	266	257	1.067	1.018
3,01 - 5,00 ha	181	174	693	660
5,01 - 10,00 ha	88	84	340	320
10,01 - 20,00 ha	25	25	66	64
više od 20,00 ha	3	3	10	10
Ukupno	2.081	2.011	8.170	7.847
Republika Hrvatska	22.763	21.930	102.505	98.902
UDIO KZZ-a U RH U %	9,14	9,17	7,97	7,93

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003. godine

Iz tablice 27. može se zaključiti da se nastoji postići maksimalna količina grožđa i vina po čokotu, što rezultira proizvodnjom vina manje kvalitete, tj. običnih stolnih vina.

Posljednjih godina uvelike je podignuta razina kvalitete vina zagorskih proizvođača, a vinari s područja Krapinsko-zagorske županije postižu izvrsne rezultate na prestižnim natjecanjima. Posebno se ističu vina Borisa Drenškog i Vinarije Bolfan, koja posljednjih godina redovito osvajaju medalje na vinskim nagradama Decanter.

Također, provedena su i istraživanja vezana uz autohtone sorte vina kojima je dokazano da je krapinska belina genetski srodnik chardonnayu te je genetski prisutna u čak još 70 poznatih svjetskih vinskih sorti.

Proizvodnja grožđa i vina u Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2005. do 2007. godine kontinuirano raste, što je popraćeno i kontinuiranim rastom proizvodnje vina mjereno u hektolitrima (Tablica 27). Prema podacima Ureda državne uprave u Krapinsko-zagorskoj županiji, na području Županije u 2007. godini bilo je 368 upisanih proizvođača grožđa i vina. U razdoblju od 2006. do 2009. godine broj proizvođača i grožđa i vina bilježi pozitivan trend - porast za 23,31% u 2009. u odnosu na 2006. godinu. Obveznici upisa u upisnik proizvođača grožđa i vina pravne su i fizičke osobe koje imaju najmanje 0,1 ha vinograda i svi proizvođači vina za tržište. Na području Županije u 2010. podignuto je 14 ha novih nasada vinograda s kvalitetnim deklariranim lozним cjepovima preporučenih sorti. Uz preporuke stručnjaka sve veći broj vinogradara proizvodi kvalitetna sortna vina koja se sve teže probijaju na tržištu.

Tablica 27. Proizvodnja grožđa i vina, 2005. – 2007. godina

	2005. godina	2006. godina	2007. godina	2008. godina	2009. godina
Proizvodnja grožđa u tonama	15.668	16.119	16.978		
Proizvodnja vina u hektolitrima	104.722	109.039	114.770		
Broj upisanih proizvođača grožđa i vina		356	368	409	439

Izvor: DZS

Prema upisniku proizvođača vina i grožđa, u 2009. godini najveći broj proizvođača nalazi se na području grada Zaboka, a najmanji na području grada Krapine. Uz grad Zabok, grad Pregrada i grad Donja Stubica okupljaju velik broj proizvođača grožđa i vina.

Voćarstvo

Prema pomoekološkoj ocjeni Krapinsko-zagorske županije od strane Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Županija predstavlja tradicionalno voćarsko proizvodno područje u kojem prevladavaju klimatski uvjeti za intenzivnu proizvodnju jabuka, krušaka, šljiva, marelica, bresaka, trešanja, višanja, oraha, lijeske i jagodičastog voća. U najvećem dijelu Hrvatskog zagorja moguće je uzgajati jabuke bez natapanja.

Površine pod voćnjacima od 1991. do 2001. godine samo su se neznatno povećale, za 3,91%. Voćnjaci u odnosu na ukupno obradivu površinu u 2001. god. zauzimaju 4,63%.

Tablica 28. Broj stabala voćaka u Krapinsko-zagorskoj županiji, 2003. godina

BROJ STABALA U KZŽ-u	Popis poljoprivrede 2003.	Katastar 2003.
jabuka	210.122	304.747
kruška	52.919	73.195
šljiva	111.891	249.080
trešnja	20.811	25.816
višnja	12.790	14.457
breskva	19.468	18.736
marelica	8.907	8.927
orah	60.566	37.190

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu

Prema podacima iz Popisa poljoprivrede možemo uočiti smanjenje uroda u kilogramima po stablu svih vrsta voća osim za grožđe. Prirod po stablu u kilogramima za jabuke smanjio se od 1995. do 2001. godine za 65,90%, šljive 43,05%, trešnje 30,34% i višnje za 77,27%.

Uzrok ovakvom smanjivanju priroda po stablu prvenstveno je neadekvatna i minimalna rezidba te minimalna zaštita protiv bolesti i štetnika. Voćnjaci kao nasadi postoje, ali često bivaju zapušteni te imaju slab sortiment (autohtone sorte). Visoke cijene zaštitnih sredstava i neznanje samih poljoprivrednika još su jedan od faktora niske proizvodnje.

Povrćarstvo

Proizvodnja povrća u Krapinsko-zagorskoj županiji svodi se uglavnom na potrebe za domaćinstva u vlastitim vrtovima. Mali dio viška proizvoda ide na tržište (prodaja na tržnicama).

Tablica 29. Površine za povrćarstvo u Krapinsko-zagorskoj županiji

Opis površine	m ²
Grijani plastenici i staklenici	30.000
Negrijani plastenici i staklenici	40.000
Otvorene površine	350.000
UKUPNO	420.000

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu

Staklenička proizvodnja povrća u Županiji malo je zastupljena na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, a proizvodnja cvijeća u plastenicima sastoji se od proizvodnje krizantema, špina i sl., te jednogodišnjih presadnica za nasade i parkove (maćuhice, salvije i sl.).

U upisnik ekoloških proizvođača na području Krapinsko-zagorske županije u 2010. godini upisano je ukupno 13 proizvođača. Najveći broj bavi se biljnom proizvodnjom, pri čemu se na najvećoj površini uzgaja ljekovito bilje.

Ekološka i integrirana proizvodnja

Tablica 30. Broj integriranih proizvođača i površina u ha u Krapinsko-zagorskoj županiji

Broj OPG-a	Voćarstvo	Vinogradarstvo	Ukupno
10	11,0578	6,6882	17,746

Izvor: Statistika ekološke proizvodnje na dan 16. 5. 2011.

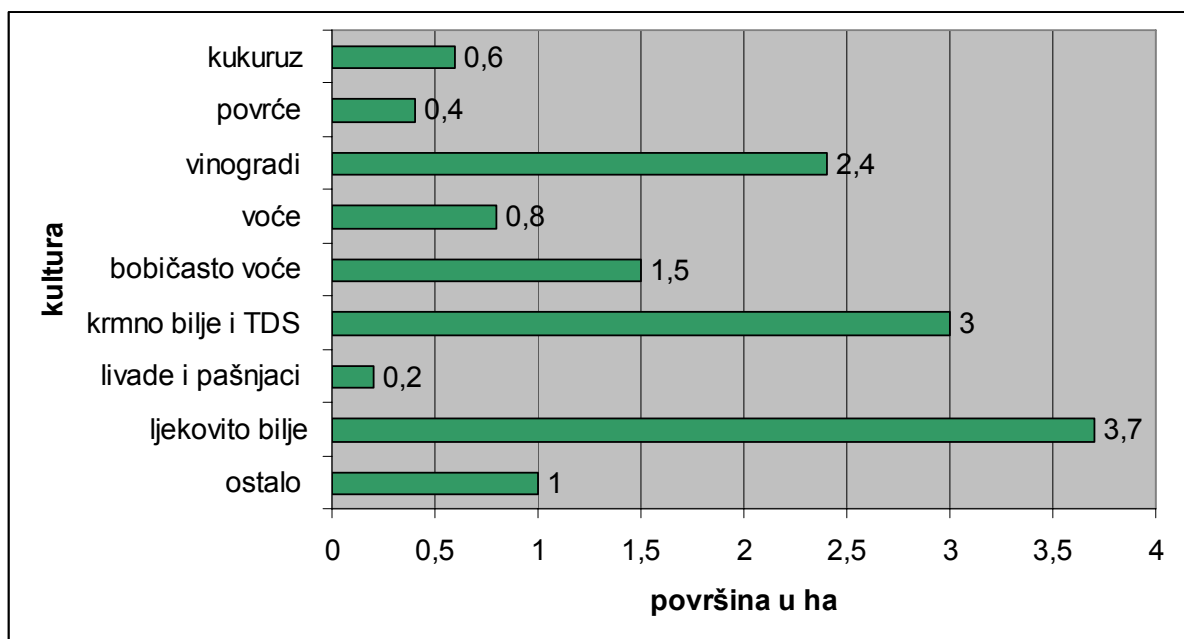
Na području Županije u posljednje vrijeme javlja se povećani interes za ekološku i integriranu proizvodnju u voćarstvu i vinogradarstvu. Krapinsko-zagorska županija je u svome proračunu također izdvojila novčana sredstva za ekološku i integriranu proizvodnju koja se proizvođačima daju kao poticaji za bavljenje tom vrstom proizvodnje.

Tablica 31. Broj registriranih ekoloških proizvođača

	2009.	2010.
RH	632	814
KŽŽ	8	13

Izvor: Statistika ekološke proizvodnje za 2009. i 2010. godinu

Slika 8. Ekološka poljoprivreda u Krapinsko-zagorskoj županiji

Izvor: Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu

3.6. Ostale gospodarske aktivnosti

Analiza temeljne gospodarske strukture Krapinsko-zagorske županije pokazuje dominantnu ulogu prerađivačke industrije koja u prvih deset mjeseci 2010. godine ostvaruje 42,27% ukupnog prihoda Krapinsko-zagorske županije. Druga djelatnost po redu prema veličini prihoda je trgovina na veliko i malo, a sa znatno manjim udjelom slijede građevinarstvo i prijevoz, skladištenje i veze.

Unutar prerađivačke industrije najznačajnije djelatnosti su proizvodnja metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme, proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda te proizvodnja električnih strojeva i aparata.

U razdoblju od 2005. do 2010. godine Krapinsko-zagorska županija najviše je roba i usluga izvezla u zemlje EU-a, i to u Sloveniju i Njemačku. U 2008. godini izvoz u Sloveniju smanjio se za 4,33% u odnosu na 2007. godinu, ali se 2009. ponovo povećao za 2,3%. U 2010. godini najviše je izvezeno proizvoda prerađivačke industrije.

Najviše se roba i usluga u Krapinsko-zagorsku županiju uvozi iz Slovenije, Njemačke, Italije i Austrije, koji su i najvažniji trgovinski partneri Županije.

U 2009. godini u Krapinsko-zagorskoj županiji prosječna mjesečna neto-plaća iznosila je 3.812 kuna, što je za 16,88% manje od prosjeka Republike Hrvatske, a koji je u istom razdoblju iznosio 4.586 kuna.

Krapinsko-zagorska županija posjeduje kvalitetnu osnovu za razvoj onih oblika turističke djelatnosti koji odgovaraju njezinim prirodno-geografskim i kulturno-povijesnim uvjetima. Te djelatnosti predstavljaju veliki potencijal u sferi zapošljavanja jer u obrazovnoj strukturi i sustavu obrazovanja postoje kvalitetni programi za obuku tražene radne snage.

Kvalitetni termalni izvori Krapinskih, Stubičkih, Tuheljskih, Sutinskih i Šemničkih toplica predstavljaju osnovicu turističke ponude Krapinsko-zagorske županije.

Nacionalno svetište Marija Bistrica centar je svjetskog vjerskog turizma, a u turističke programe uključene su i crkve Marije Gorske u Loboru, Gospe Snježne u Belcu i Marije Jeruzalemske na Trškom Vrhu.

Slikoviti zagorski *bregi*, vinogradi, stare šume Medvednice, Ivančice, Maceljskog gorja i pobrđa, kultivirani perivoji i kulturno-povijesni spomenici dodatno nadopunjuju turističku ponudu. To su prije svega srednjovjekovni *burgovi* te kasniji, pretežito barokni, ladanjski dvorci. Osim dvoraca i plemićkih obitelji koje su ih gradile, uz Županiju se vežu i mnogi povijesni događaji, znamenitosti ili poznate osobe (Josip Broz Tito, Franjo Tuđman, Ljudevit Gaj, Matija Gubec).

Sportsko-rekreacijska ponuda koncentrirana je u Krapinskim, Tuheljskim i Stubičkim topicama te Donjoj Stubici. Uglavnom se radi o rekreacijskim sadržajima vezanima uz bazene s termalnom vodom te sportskim sadržajima uobičajeno traženim u sklopu turističkog boravka, poput tenisa, trim-staza, kuglanja, minigolfa i sl.

Jedan od preduvjeta razvoja turizma u Krapinsko-zagorskoj županiji je i poboljšanje i povećanje broja smještajnih objekata. Najveći dio smještajnih kapaciteta (979) lociran je u topicama.

Tablica 32. Dolasci i noćenja turista u Krapinsko-zagorskoj županiji

Godina	Dolasci	Noćenja
2005.	36.436	113.082
2006.	52.365	146.504
2007.	61.197	173.423
2008.	65.145	186.709
2009.	56.497	159.056
2010.	54.781	145.411

Izvor: DZS, obrada: Turistička zajednica Krapinsko-zagorske županije

Promatrajući iskorištenost smještajnih kapaciteta u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2005. do 2008. godine, vidljiv je rast stupnja iskorištenosti s 21% u 2005. godini na 34% u 2008. godini.

Broj stranih i domaćih turista povećao se 2007. u odnosu na 2006. godinu, s time da je udio domaćih turista veći. U 2005. godini broj dolazaka stranih i domaćih turista smanjuje se te je u 2005. za 7,2% manji u odnosu na godinu ranije.

U razdoblju od 2005. do 2007. godine kontinuirano raste broj posjetitelja te je 2007. godine Krapinsko-zagorsku županiju posjetilo 47% više posjetitelja nego 2005. U 2008. godini zabilježen je pad broja posjetitelja za oko 1% u odnosu na prethodnu godinu. Najviše posjetitelja u 2008. godini uputilo se u hodočasnička središta, zatim u termalna kupališta, dok muzeji i galerije bilježe mali broj posjetitelja.

U veljači 2010. godine otvoren je Muzej krapinskih neandertalaca, novi multimedijalni muzej u Krapini koji sadrži vrijednu paleontološku zbirku s preko 900 ljudskih fosilnih kostiju, kameno oruđe te fosilne ostatke životinja. Muzej krapinskih neandertalaca dobitnik je nekoliko nagrada za multimedijalne sadržaje.

Glavni problemi u sektoru turizma su:

- nedovoljna prepoznatljivost i diversifikacija zagorskog turističkog proizvoda
- nepostojanje integralne razvojne strategije turizma u Krapinsko-zagorskoj županiji
- nerazrađena marketinška turistička politika
- nedovoljan broj domaćih i stranih investitora kao rezultat nesređenih vlasničkih odnosa i neefikasnih prostornih planova te slabog marketinga prema investitorima
- međunarodna nekonkurentnost zagorskih toplica
- nedovoljno iskorišteni potencijali vjerskog turizma
- u turizmu nedovoljna zaštita termalnih izvora kao glavnog turističkog resursa Krapinsko-zagorske županije
- kreditne linije i državni poticaji prilagođeni potencijalnim korisnicima na moru
- zaostala turistička infrastruktura.

Konkurentnost sektora turizma može se podići izvana prvenstveno poboljšanjem uvjeta poslovanja, što se provodi mjerama nacionalne i regionalne politike koje su navedene u strategijama razvoja na razini svake županije. Konkurentnost se može podići i iznutra mobiliziranjem kvalitetnog radnog kadra, što se odnosi i na "*top management*". Krapinsko-zagorska županija proizvodi kvalitetan kadar unutar svog obrazovnog sustava kroz sekundarno i tercijarno obrazovanje. Sustav obrazovanja odraslih nudi kvalitetne programe obrazovanja za dodatne vještine, ali u ovom trenutku ta mogućnost nije prepoznata od potencijalnih ponuđača turističkih usluga te time njihov potencijal nije maksimiziran.

Krapinsko-zagorska županija velike napore ulaže u razvoj selektivnih oblika turizma, a posebice razvoj topličkog turizma. Najveći broj smještajnih kapaciteta nalazi se upravo u hotelima u toplicama, stoga upravo toplički turizam predstavlja glavni strateški oblik turizma na koji se veže razvoj svih ostalih selektivnih oblika turizma u Krapinsko-zagorskoj županiji.

U posljednjih nekoliko godina započeti su veliki razvojni projekti u toplicama pa je tako u Stubičkim Toplicama započeo projekt javno-privatnog partnerstva u kojem bi se trebao izgraditi kompleks hotela s 5 zvjezdica, u travnju 2011. godine Terme Tuhelj započele su s radovima na izgradnji novog hotela s 4 zvjezdice u Tuheljskim Toplicama, a Terme Jezerčica

također najavljuju investiciju u izgradnju dodatnih sadržaja u svom kompleksu u Donjoj Stubici.

4. SWOT ANALIZA RURALNOG PODRUČJA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE

Temeljem informacija prikupljenih na dvije radionice u Zlatar Bistrici i Svetom Križu Začretju na temu *Mogućnosti i ograničenja ruralnog razvitka Krapinsko-zagorske županije*, analize raspoloživih statističkih podataka, stručnih i razvojnih dokumenata te ekspertnih mišljenja, izrađena je lista glavnih prednosti i slabosti ruralnih područja Krapinsko-zagorske županije te su navedene vanjske prigode i prijetnje. Razmatranjem elemenata matrice SWOT-a za ruralno područje Županije dobivamo sažet pregled postojećeg stanja i moguće strategije za budući razvitak. Međusobnim uspoređivanjem snaga, slabosti, prigoda i prijetnji možemo uočiti slučajeve u kojima se pojedine snage suočavaju s prijetnjama i situacije kada je upitno iskorištenje prigoda zbog unutrašnjih slabosti.

Temeljem rezultata analize SWOT odabrat će se strategije razvitka ruralnoga prostora Krapinsko-zagorske županije. Odabrane strategije će poslužiti za određivanje strateških ciljeva i prioriteta ruralnog razvoja. Na temelju ovih strategija i ciljeva definirat će se plan mjera ruralnog razvoja.

Tablica 33. Analiza SWOT

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • povoljan zemljopisni položaj • kulturno i povijesno naslijeđe • očuvan okoliš, lijep krajolik i biološka raznolikost • toplički i vjerski turizam • tradicijski proizvodni i vještine • prometna povezanost • malo i srednje poduzetništvo • šumska područja s potencijalom za iskorištenje drva i ostalih šumskih plodova 	<ul style="list-style-type: none"> • nizak stupanj inicijative na lokalnoj razini • manjak znanja i vještina u programima ruralnog razvitka • slaba cestovna povezanost unutar Županije • zapuštene poljoprivredne površine • slabo razvijena fizička i društvena infrastruktura • nekonkurentna poljoprivreda
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • programi EU-a • povećanje turističke potražnje • veći poticaji za ruralni razvoj iz domaćih izvora • proizvodnja „zelene energije“ • povećanje potražnje za ekološkim i tradicijskim proizvodima • razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije • trend preseljenja iz urbanih sredina 	<ul style="list-style-type: none"> • gospodarska kriza i pad kupovne moći domaćeg stanovništva • nesređeno vlasništvo nad nekretninama • nedostatak selektivnih zakonskih propisa u području proizvodnje i distribucije hrane • velika ovisnost o socijalnim transferima • daljnja liberalizacija tržišta i koncentracija u maloprodaji • niski stupanj organizacije civilnog društva • nekoordinirano djelovanje JLS-a na ruralnim područjima

Iz navedenog se može zaključiti kako bi za optimalno iskorištenje prirodnih resursa (povoljan zemljopisni položaj) te kulturnog i povijesnog naslijeđa trebalo potaknuti veću inicijativu na lokalnoj razini i edukacijama omogućiti znanja i vještine potrebne za provedbu programa ruralnog razvitka, čime bi se povećala turistička potražnja te iskorištenje mogućnosti programa EU-a istovremeno premošćujući najveću prijetnju – gospodarsku krizu i pad kupovne moći domaćeg stanovništva.

Kao što je već ranije navedeno, temeljem rezultata analize SWOT odabrana je strategija ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije za razdoblje od 2011. do 2013. godine. Imajući u vidu razmjerno kratko vremensko razdoblje te još uvijek razmjerno mala poticajna sredstva (do ulaska u EU), najbolji odabir strategija su „max-max“ i „min-max“. U okviru strategije „max-max“ maksimiziraju se vlastite snage kako bi u najvećoj mjeri iskoristili prigode iz okruženja. U okviru strategije „min-max“ pokušat će se kroz mjere ruralnog razvoja umanjiti ili otkloniti slabosti kako bi se iskoristile prigode. U nastavku su pojašnjena ova dva strateška pravca.

SNAGE I PRIGODE

Očuvan okoliš, lijep krajolik, biološka raznolikost, kulturno-povijesno naslijeđe, povoljan zemljopisni položaj (blizina Zagreba) i autocesta ubrajaju se među najveće snage Krapinsko-zagorske županije. Jedna je od mogućnosti da se ove prednosti bolje gospodarski valoriziraju kroz očekivani porast svih vidova turističke potražnje. Nadalje, zbog navedenih obilježja ruralni prostor Županije privlačno je mjesto za život onog dijela urbanog stanovništva kojima gužve i onečišćenje znatno smanjuju percepciju kvalitete života u velikim gradskim središtima.

Gospodarski gledano, najveća snaga ruralnoga prostora Županije malo su i srednje poduzetništvo (uključivo i obrtništvo). Jak poticaj daljnjem razvitku ovog sektora mogu dati programi EU-a, domaći programi (na državnoj i lokalnoj razini), poticanje proizvodnje „zelene“ energije te korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Tradicijski proizvodi (tradicijski poljoprivredno-prehrambeni proizvodi, jela i pića) i vještine, od kojih su većina još uvijek na niskom stupnju komercijalizacije, nameću se kao snaga koja može iskoristiti trend povećanje potražnje za ekološki proizvedenom hranom i tradicijskim proizvodima te rastuću turističku potražnju. Intenzitet i brzina kojom će se razvijati proizvodnja i prodaja ovih proizvoda u znatnoj mjeri ovisi o opsegu i kakvoći poticajnih mjera.

SLABOSTI I PRIGODE

Poljoprivredna proizvodnja na području Krapinsko-zagorske županije nema velike mogućnosti za „rezanje“ troškova i postizanje cjenovne konkurentnosti. Porast potražnje za ekološkim i tradicijskim proizvodima te povećanje turističke potražnje prigoda su za „prelazak“ „zagorske“ poljoprivrede na proizvodnju proizvoda dodane vrijednosti.

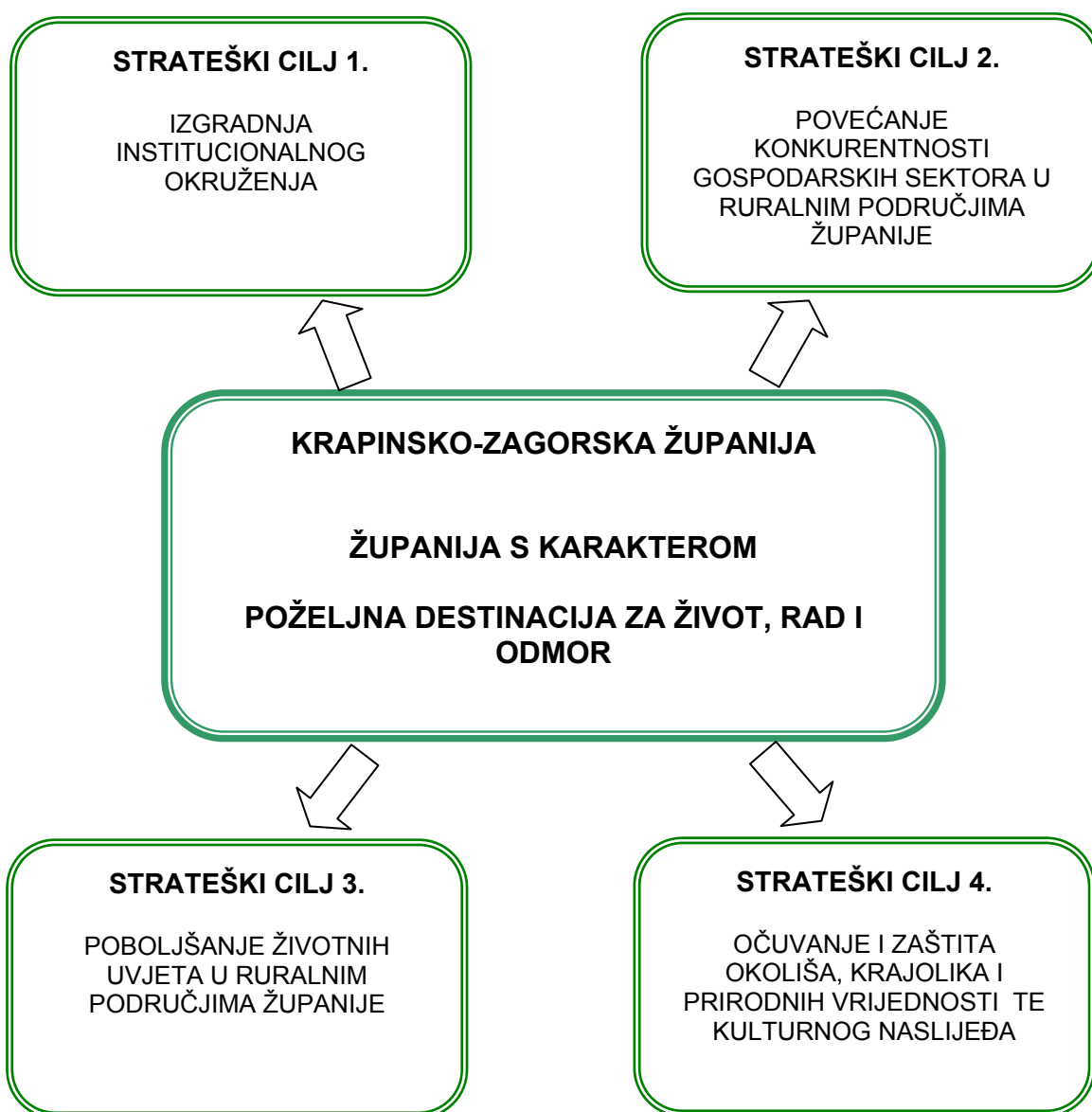
Ograničenja vezana uz fizičku i društvenu infrastrukturu te prometnu povezanost moći će se brže otklanjati kroz financiranje iz programa EU-a. Dodatne prigode za uklanjanje ovih slabosti su jačanje uloge ruralnoga razvitka, kako na razini državne administracije tako i na razini JLS-a.

Velike prigode za ubrzan razvitak ruralnih područja Županije, kroz EU programe i domaće izvore, moći će se iskoristiti samo ako se poveća znanje lokalnog stanovništva o ruralnom

razvoju i vještine u programiranju i provođenju mjera ruralnoga razvitka. Upravo su navedeni programi i velika prigoda da se ove slabosti uklone.

5. VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE

5.1. Vizija ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije

5.2. Ciljevi, prioriteti i mjere ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije

STRATEŠKI CILJ 1. Izgradnja institucionalnog okruženja	PRIORITET 1.1. Povećanje znanja lokalne zajednice o ruralnom razvoju i povećanje vještina za pokretanje lokalnih inicijativa	MJERA 1.1.1. Edukacija za korisnike mjera ruralnog razvoja
		MJERA 1.1.2. Potpora za pripremu projekata (izrada projektne dokumentacije)
		MJERA 1.1.3. Jačanje lokalne zajednice
STRATEŠKI CILJ 2. Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije	PRIORITET 2.1. Poboljšanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda	MJERA 2.1.1. Poticanje komercijalizacije tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih proizvoda i tradicionalnih zagorskih jela
		MJERA 2.1.2. Promocija tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih i obrtničkih proizvoda i tradicionalne zagorske kuhinje
	PRIORITET 2.2. Razvoj i očuvanje proizvodnih potencijala	MJERA 2.1.3. Uspostava i jačanje proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija
		MJERA 2.2.1. Potpora samoopisnim gospodarstvima koja proizvode za vlastite potrebe i tržišta
STRATEŠKI CILJ 3. Poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim područjima Županije	PRIORITET 3.1. Diversifikacija gospodarskih djelatnosti	MJERA 3.1.1. Poticanje razvoja turističkih djelatnosti
STRATEŠKI CILJ 4. Očuvanje i zaštita okoliša, krajolika i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa	PRIORITET 4.1. Vrednovanje višeznačne uloge poljoprivrede i šumarstva radi očuvanja okoliša, očuvanja prirodnih vrijednosti i krajolika te očuvanja tradicijske baštine i stvaranja dohotka u ruralnom prostoru	MJERA 4.1.1. Poticanje i promicanje integrirane i ekološke proizvodnje te održivog gospodarenja šumama
		MJERA 4.1.2. Očuvanje i unapređenje kulturnog naslijeđa, seoskih običaja i manifestacija
		MJERA 4.1.3. Revitalizacija i valorizacija prirodno i krajobrazno vrijednih područja

5.2.1. Strateški cilj 1. - Izgradnja institucionalnog okruženja

STRATEŠKI CILJ	1. Izgradnja institucionalnog okruženja
PRIORITET	1.1. Povećanje znanja lokalne zajednice o ruralnom razvoju i povećanje vještina za pokretanje lokalnih inicijativa
MJERA	1.1.1. Edukacije za korisnike mjera ruralnog razvoja
SVRHA MJERE	Priprema poljoprivrednika za sudjelovanje na zajedničkom tržištu EU-a i njihova bolja osposobljenost za primjenu zajedničke poljoprivredne politike
CILJ MJERE	Informiranje poljoprivrednika o ruralnom razvoju
SADRŽAJ	-Financiranje sudjelovanja na predavanjima, savjetovanjima, tečajevima i seminarima iz područja ruralnog razvoja -Financiranje organizacije predavanja, savjetovanja, tečajeva i seminara iz područja ruralnog razvoja -Financiranje posjete stručnim i znanstvenim institucijama, oglednim tvrtkama i gospodarstvima u zemljama EU-a, a vezano uz ruralni razvitak
REZULTAT	U navedenom razdoblju većina zainteresiranih poljoprivrednika bit će informirana o ruralnom razvoju i mjerama ruralnog razvoja koje im u razdoblju 2011. – 2013. godine stoje na raspolaganju
NOSITELJI	KZŽ, ZARA, HGK-ŽK KR, OKKZŽ
KORISNICI MJERE	Udruženja poljoprivrednika, poljoprivredna gospodarstva, JLS, lokalne i regionalne institucije i ustanove
INDIKATORI	-Broj korisnika edukacije -Broj održanih treninga, tečajeva, seminara i dr. u zemlji i EU-u -Percepcija poljoprivrednika o svom znanju o ruralnom razvoju
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 400.000,00 kn Struktura financiranja: 50% županijski proračun, 30% državni proračun, 20% proračun JLS-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Izgradnja institucionalnog okruženja
PRIORITET	1.1. Povećanje znanja lokalne zajednice o ruralnom razvoju i povećanje vještina za pokretanje lokalnih inicijativa
MJERA	1.1.2. Potpore za pripremu projekata
SVRHA MJERE	Priprema lokalne zajednice za sudjelovanje na zajedničkom tržištu EU-a i njihova bolja osposobljenost za primjenu zajedničke poljoprivredne politike

CILJ MJERE	Priprema projektne dokumentacije za mjere ruralnog razvoja i projekte koji se financiraju iz Državnog proračuna i fondova EU-a
SADRŽAJ	Sufinanciranje izrade prijave projekata, financijskih i tehničkih studija te natječajne dokumentacije
REZULTAT	Višestruko će se povećati broj korisnika mjera ruralnog razvoja, broj dobivenih projekata te iznos sredstava koje će Županija povući za ruralni razvoj iz državnog proračuna i fondova EU-a
NOSITELJI	KZŽ, ZARA
KORISNICI MJERE	Poljoprivredna gospodarstva, JLS, udruženja poljoprivrednika, lokalne i regionalne institucije i ustanove
INDIKATORI	-Broj korisnika mjera ruralnog razvoja -Broj pokrenutih projekata -Iznos sredstava za ruralni razvoj koji je KZŽ povukla iz državnog proračuna i EU-a
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 300.000,00 kn Struktura financiranja: 50% županijski proračun, 30% državni proračun, 20% proračun JLS-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Izgradnja institucionalnog okruženja
PRIORITET	1.1. Povećanje znanja lokalne zajednice o ruralnom razvoju i povećanje vještina za pokretanje lokalnih inicijativa
MJERA	1.1.3. Mjere jačanja lokalne zajednice
SVRHA MJERE	Priprema lokalne zajednice za sudjelovanje na zajedničkom tržištu EU-a i njihova bolja osposobljenost za primjenu zajedničke poljoprivredne politike
CILJ MJERE	Potaknuti uspostavu LAG-ova i njihov rad u KZŽ-u
SADRŽAJ	Financiranje organizacije radionica i tečajeva u cilju promocije ideje LAG-a, osnivanja LAG-ova, financiranje pripreme i provedbe lokalnih razvojnih strategija, financiranje upravljanja LAG-ovima
NOSITELJI	KZŽ, ZARA
KORISNICI MJERE	LAG-ovi u osnivanju i osnovani LAG-ovi u KZŽ-u
REZULTAT	Stvorit će se mreža LAG-ova koji će biti sposobni identificirati gospodarske, društvene i ekološke probleme područja i pokretati projekte za njihovo rješavanje.
INDIKATORI	-Broj novih LAG-ova -Broj članova uključenih u LAG-ove

	-Broj pokrenutih projekata od strane LAG-ova
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 400.000,00 kn Struktura financiranja: 50% županijski proračun, 30% državni proračun, 20% proračun JLS-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

5.2.2. Strateški cilj 2. - Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije

STRATEŠKI CILJ	2. Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije
PRIORITET	2.1. Poboljšanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda
MJERA	2.1.1. Poticanje komercijalizacije tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih proizvoda i tradicionalnih zagorskih jela
SVRHA MJERE	Povećati konkurentnost poljoprivredne proizvodnje stvaranjem proizvoda dodane vrijednosti
CILJ MJERE	Razvoj komercijalne proizvodnje tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih i obrtničkih proizvoda i tradicionalnih zagorskih jela („novi proizvodi“)
SADRŽAJ	U okviru ove mjere financirat će se sljedeće aktivnosti: utvrđivanje liste autohtonih poljoprivrednih i šumskih proizvoda, izrada projektne dokumentacije, razvitak i standardizacija proizvoda, istraživanje tržišta, administrativni troškovi razvitka proizvoda, pokretanje organizacije za proizvodnju i distribuciju proizvoda, organizacija prve prodajne pošiljke, nabavka opreme za proizvodnju, preradu i prodaju i upravljanje projektima
NOSITELJI	KZŽ, ZARA, OKKZŽ, HGK-ŽK KR
KORISNICI MJERE	Poljoprivredna gospodarstva, udruženje poljoprivrednika i privatnih šumovlasnika, mali i srednji poduzetnici
REZULTAT	Razviti nekoliko „novih“ proizvoda za prodaju na domaćem tržištu, prijelaz dijela poljoprivrednih gospodarstava s primarne poljoprivredne proizvodnje na proizvodnju proizvoda dodane vrijednosti
INDIKATORI	-Broj razvijenih „novih“ proizvoda -Broj gospodarstava koji je prešao na proizvodnju proizvoda dodane vrijednosti
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 3.600.000,00 kn Struktura financiranja: 80% županijski proračun, 20% proračun JLS-a
RAZDOBLJE	2011. – 2013.

PROVEDBE MJERE	
----------------	--

STRATEŠKI CILJ	2. Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije
PRIORITET	2.1. Poboljšanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda
MJERA	2.1.2. Promocija tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih i obrtničkih proizvoda i tradicionalne zagorske kuhinje
SVRHA MJERE	Povećati/stvoriti potražnju za tradicionalnim poljoprivredno-šumskim prehrambenim i obrtničkim proizvodima i tradicionalnim zagorskim jelima
CILJ MJERE	Povećati prepoznatljivost i izgraditi imidž tradicionalnih poljoprivredno-prehrambenih i obrtničkih proizvoda i tradicionalnih zagorskih jela na domaćem tržištu
SADRŽAJ	U okviru ove mjere financirat će se slijedeće aktivnosti: dizajn i izrada promotivnog materijala i oglašavanje
NOSITELJI	KZŽ, ZARA, HGK ŽK KR, OKKZŽ
KORISNICI MJERE	Poljoprivredna gospodarstva, udruženja poljoprivrednika i privatnih šumovlasnika, tradicijski obrti
REZULTAT	Povećana je prodaja „novih“ proizvoda, mlađe generacije postale su potrošači „novih“ proizvoda
INDIKATORI	- Prepoznatljivost i imidž „novih“ proizvoda - Prodaja novih proizvoda
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 350.000,00 kn Struktura financiranja: 80% županijski proračun, 20% proračun JLS-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

STRATEŠKI CILJ	2. Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije
PRIORITET	2.1. Poboljšanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda
MJERA	2.1.3. Uspostava i jačanje proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija
SVRHA MJERE	Priprema poljoprivrednika za sudjelovanje na zajedničkom tržištu EU-a i njihova bolja osposobljenost za primjenu zajedničke poljoprivredne politike
CILJ MJERE	Organizirati poljoprivredne proizvođače u proizvođačke organizacije
SADRŽAJ	U okviru ove mjere financirat će se uspostava i funkcioniranje proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija, izrada programa njihovog rada te

	provođenje tih programa
NOSITELJI	KZŽ, ZARA, HGK-ŽK KR, OKKZŽ
KORISNICI MJERE	Proizvođačke grupe i proizvođačke organizacije
REZULTAT	Većina proizvođača hortikulturnih proizvoda na području KZŽ-a organizirana je u proizvođačke organizacije
INDIKATORI	-Broj osnovanih proizvođačkih grupa -Broj osnovanih proizvođačkih organizacija -Broj poljoprivrednih gospodarstava učlanjenih u proizvođačke grupe -Broj poljoprivrednih gospodarstava učlanjenih u proizvođačke organizacije
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 1.000.000,00 kn Struktura financiranja: 50% županijski proračun; 30% državni proračun, 20% proračun JLS-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

STRATEŠKI CILJ	2. Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije
PRIORITET	2.2. Razvoj i očuvanje proizvodnih potencijala
MJERA	2.2.1. Potpora samoopkrbnim gospodarstvima koja proizvode za vlastite potrebe i tržište
SVRHA MJERE	Očuvati mala poljoprivredna gospodarstva kojima zbog reforme poticaja ili iznenadnih tržišnih poremećaja prijeti gubitak dohotka
CILJ MJERE	Pomoć gospodarstvima u procesu restrukturiranja
SADRŽAJ	Jednokratna novčana pomoć gospodarstvu koja se dodjeljuje temeljem izrađenog plana restrukturiranja
NOSITELJI	KZŽ, ZARA
KORISNICI MJERE	Poljoprivredna gospodarstva
REZULTAT	Očuvan je veći broj malih poljoprivrednih gospodarstava kojima zbog gubitka potpore prijeti prekid proizvodnje
INDIKATORI	-Broj poljoprivrednih gospodarstava koja su dobila potporu -Broj poljoprivrednih gospodarstava koja su nakon dobivanja potpore nastavila s proizvodnjom
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 3.000.000,00 kn Struktura financiranja: 50% županijski proračun, 30% državni proračun, 20% proračun JLS-a
RAZDOBLJE	2011. – 2013.

PROVEDBE MJERE	
-------------------	--

5.2.3. Strateški cilj 3. - Pобољшanje životnih uvjeta u ruralnim područjima Županije

STRATEŠKI CILJ	3. Pобољшanje životnih uvjeta u ruralnim područjima Županije
PRIORITET	3.1. Diversifikacija gospodarskih djelatnosti
MJERA	3.1.1. Poticanje razvoja turističkih djelatnosti
SVRHA MJERE	Povećanje dohotka i uposlenosti u ruralnom prostoru
CILJ MJERE	Povećanje broja poljoprivrednih gospodarstva u agroturizmu, povećanje agroturističke ponude i smještajnih kapaciteta
SADRŽAJ	U okviru ove mjere financiraju se sljedeće aktivnosti: planiranje turističke ponude, uključivo i istraživanje tržišta, administrativni troškovi, uključivo i registracija agroturizma, izgradnja i uređenje ugostiteljskih i turističkih sadržaja, izrada promotivnog materijala i promotivno oglašavanje, organizacija promotivnih događaja te povećanje broja organiziranih posjeta u agroturizmu
NOSITELJI	KZŽ, ZARA, Turistička zajednica KZŽ-a, HPK, turističke zajednice gradova i općina, HGK-ŽK KR, OKKZŽ
KORISNICI MJERE	poljoprivredna gospodarstva, turističke agencije
REZULTAT	Kroz ovu mjeru očekuje se povećanje agroturističke ponude u Županiji, porast broja gostiju u agroturizmu te povećanje potrošnje hrane, pića i suvenira kroz agroturizam
INDIKATORI	-Broj novih i obnovljenih agroturističkih objekata -Broj smještajnih kapaciteta (postelja) -Broj turističkih noćenja -Broj poljoprivrednih gospodarstava koja prodaju svoje proizvode kroz agroturizam
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 6.000.000,00 kn Struktura financiranja: 20% županijski proračun, 20% državni proračun, 10% proračun JLS-a, 50% fondovi EU-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

5.2.4. Strateški cilj 4. – Očuvanje i zaštita okoliša, krajolika i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa

STRATEŠKI CILJ	4. Očuvanje i zaštita okoliša, krajolika i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa
PRIORITET	4.1. Vrednovanje višeznačne uloge poljoprivrede i šumarstva radi očuvanja okoliša, očuvanja prirodnih vrijednosti i krajolika te očuvanja tradicijske baštine i stvaranja dohotka u ruralnom prostoru
MJERA	4.1.1. Poticanje i promicanje integrirane i ekološke proizvodnje te održivog gospodarenja šumama
SVRHA MJERE	Povećanje dohotka i uposlenosti u ruralnom prostoru
CILJ MJERE	Potaknuti prelazak na integriranu i ekološku poljoprivrednu proizvodnju i korištenje ostalih šumskih i nedravnih šumskih proizvoda
SADRŽAJ	U okviru ove mjere isplaćivat će se jednokratne novčane potpore za poljoprivredna gospodarstva koja se bave integriranom i ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom i poljoprivredna gospodarstva koja pređu s konvencionalne na integriranu i ekološku poljoprivrednu proizvodnju Dodatno će se sufinancirati izrada promotivnog materijala, promotivno oglašavanje i organizacija promotivnih događaja koji imaju za cilj promociju integriranih i ekoloških poljoprivrednih proizvoda Organizirat će se edukacije privatnih šumovlasnika u smislu održivog gospodarenja šumama i korištenja nedravnih šumskih proizvoda
NOSITELJI	KZŽ, ZARA
KORISNICI MJERE	Poljoprivredna gospodarstva, udruženje poljoprivrednika, udruženje privatnih šumovlasnika
REZULTAT	Ovom mjerom očekuje se povećanje ponude integriranih i ekoloških poljoprivrednih proizvoda, povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava koja se bave integriranom i ekološkom poljoprivredom te povećanje dohotka i uposlenosti u poljoprivredi
INDIKATORI	-Broj gospodarstava koja su bave integriranom i ekološkom proizvodnjom -Poljoprivredne površine pod integriranom i ekološkom proizvodnjom -Udio šumskih površina pod održivim gospodarenjem
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ciljani iznos ulaganja u razvoj integrirane i ekološke poljoprivredne proizvodnje iznosi oko 2.000.000,00 kn. Struktura izvora financiranja: 25% županijski proračun, 25% proračuni jedinica lokalne samouprave, 50% fondovi EU-a.
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.
STRATEŠKI CILJ	4. Očuvanje i zaštita okoliša, krajolika i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa

PRIORITET	4.1. Vrednovanje višeznačne uloge poljoprivrede i šumarstva radi očuvanja okoliša, očuvanja prirodnih vrijednosti i krajolika te očuvanja tradicijske baštine i stvaranja dohotka u ruralnom prostoru
MJERA	4.1.2. Očuvanje i unapređenje kulturnog naslijeđa, seoskih običaja i manifestacija
SVRHA MJERE	Očuvanje kulturnog naslijeđa i seoskih običaja te održavanje manifestacija
CILJ MJERE	Promocija kulturnog naslijeđa i običaja sela te promocija i prodaja tradicijskih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i tradicijskih suvenira
SADRŽAJ	Dodjela financijske potpore sudionicima i organizatorima tradicijskih i gospodarskih manifestacija
NOSITELJI	KZŽ, HGK-ŽK KR, OKKŽŽ
KORISNICI MJERE	Poljoprivredna gospodarstva, JLS-i, udruženja koja se bave očuvanjem kulturnog naslijeđa i seoskih običaja
REZULTAT	Očuvan veći dio kulturnog naslijeđa, seoskih običaja i tradicijskih proizvoda
INDIKATORI	-Broj održanih manifestacija -Broj izlagača koji je sudjelovao na manifestacijama -Broj posjetitelja manifestacija
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 400.000,00 kn Struktura izvora financiranja: 50% županijski proračun, 50% proračuni jedinica lokalne samouprave
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Očuvanje i zaštita okoliša, krajolika i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa
PRIORITET	4.1. Vrednovanje višeznačne uloge poljoprivrede i šumarstva radi očuvanja okoliša, očuvanja prirodnih vrijednosti i krajolika te očuvanja tradicijske baštine i stvaranja dohotka u ruralnom prostoru
MJERA	4.1.3. Revitalizacija i valorizacija prirodno i krajobrazno vrijednih područja
SVRHA MJERE	Očuvanje prirodnih vrijednosti područja i krajobraznog identiteta Županije
CILJ MJERE	Revitalizacija prirodnih i krajobraznih vrijednosti i njihova valorizacija kroz razvoj lokalnog poduzetništva i specifične turističke ponude
SADRŽAJ	-Provođenje poljoprivredno-okolišnih i šumsko-okolišnih mjera -Poticanje sadnje autohtonih šumskih vrsta drveća i bilja (posebice divljih voćaka, ljekovitog bilja) te autohtonih starih sorata voća u zaštićenim i krajobrazno očuvanim područjima -Edukacija eko-proizvođača iz zaštićenih područja

	-Certificiranje i brendiranje poljoprivrednih i šumskih proizvoda sa zaštićenih područja
NOSITELJI	KZŽ, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Krapinsko-zagorske županije, ZARA
KORISNICI MJERE	Stanovnici i poljoprivredna gospodarstva sa zaštićenih područja, JLS-i, udruženja koja se bave ekologijom i očuvanjem kulturnog naslijeđa i seoskih običaja, mali poduzetnici
REZULTAT	-očuvan i održivo korišten veći dio prirodno i krajobrazno vrijednih i zaštićenih područja, seoskih običaja uz poticanje proizvodnje tradicijskih proizvoda i razvoj poduzetništva temeljenog na takvim proizvodima -povećana i obogaćena turistička ponuda u vidu povećanja broja certificiranih i brendiranih ekoloških proizvoda iz prirodno i krajobrazno vrijednih područja -očuvane stare autohtone sorte voća i šumskog bilja -revitalizirani stari voćnjaci i brdski travnjaci
INDIKATORI	-Broj novih proizvoda uključenih u turističku ponudu -Broj uključenih eko-proizvođača u turističku ponudu -Površina/broj revitaliziranih travnjaka i starih voćnjaka
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Ukupan iznos za ovu mjeru: 800.000,00 kn Struktura izvora financiranja: 50% županijski proračun, 30% proračuni jedinica lokalne samouprave, 20% fondovi EU-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. – 2013.

6. FINANCIJSKI OKVIR

Financijski okvir povezuje financiranja provedbe mjera koje su utvrđene u Strategiji ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije sa županijskim proračunom i drugim izvorima financiranja te sadrži indikativan pregled i alokaciju financijskih sredstava po ciljevima i prioritetima, odnosno mjerama. Osnovni elementi su sljedeći: izvori financijskih sredstava (županijski i lokalni proračuni, državni proračun, pretpristupni fondovi EU-a i drugi inozemni izvori, privatni izvori i drugi izvori) te financijski raspored sredstava prema vremenskim razdobljima (na godišnjoj razini i razini ukupnog razdoblja strategije).

Financijski okvir Strategije ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije je utvrđen za 2011. godinu.

Ukupna sredstva za financiranje provedbe Strategije ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije za čitavo razdoblje 2011.-2013. godine dobivena su tako da su sredstva iz proračuna Krapinsko-zagorske županije za 2011. godinu za pojedinu mjeru pomnožena s 3. Tako dobiveni iznosi su orijentacioni i zahtijevaju usklađivanje nakon što će se izraditi projekcije županijskog proračuna.

Za sredstva EU-a moguće je iskazati samo procjene i očekivanja s obzirom da još nije poznat datum kada će RH postati članica EU-a i kada će moći koristiti sredstva europskih fondova. Za sredstva pretpristupnih fondova iskazana su također očekivanja jer se svi projekti kandidiraju i odabiru putem natječaja.

Financijski okvir Strategije ruralnog razvoja Krapinsko-zagorske županije usklađuje se svake godine, ali i tijekom godine, ovisno o mogućnostima financiranja iz pojedinih izvora.

Tablica 34. Financijski kapacitet županijskog proračuna za provedbu Strategije ruralnog razvoja

MJERE	UKUPNO PRORAČUN KZŽ 2011	proračun 2011 - 2013. = 2011x3	UKUPNO PLANIRANA SREDSTVA - STRATEGIJA - 2011. - 2013.
1.1.1.	141.500	424.500	600.000
1.1.2.	1.260.000	3.780.000	4.000.000
1.1.3.	60.000	180.000	4.000.000
UKUPNO PRIORITET 1.1.	1.461.500	4.384.500	8.600.000
UKUPNO CILJ 1.	1.461.500	4.384.500	8.600.000
2.1.1.	251.000	753.000	3.600.000
2.1.2.	141.000	423.000	500.000
2.1.3.	225.000	675.000	1.300.000
UKUPNO PRIORITET 2.1.	617.000	1.851.000	5.400.000
2.2.1.	1.825.000	5.475.000	6.000.000
UKUPNO PRIORITET 2.2.	1.825.000	5.475.000	6.000.000
UKUPNO CILJ 2.	2.442.000	7.326.000	11.400.000
3.1.1.	242.500	727.500	800.000
UKUPNO PRIORITET 3.1.	242.500	727.500	600.000
UKUPNO CILJ 3.	242.500	727.500	600.000
4.1.1.	560.000	1.680.000	2.000.000
4.1.2.	711.000	2.133.000	3.000.000
4.1.3.	30.000	90.000	800.000
UKUPNO PRIORITET 4.1.	1.271.000	3.813.000	5.800.000
UKUPNO CILJ 4.	1.271.000	3.813.000	5.800.000

Uvid u financiranje realizacije za svaku pojedinu mjeru dan je u prilogu na kraju (Prilog I.).

7. BAZA PROJEKATA

Odabrani prioriteti i predložene mjere za potporu ruralnom razvoju Krapinsko-zagorske županije određuju za koju svrhu je moguće koristiti županijska sredstva. Pri opisu svake pojedine mjere definirani su uvjeti za dobivanja potpore i navedeni korisnici mjere. Ovdje se dodatno navode opća načela koja vrijede kao uvjeti pri odabiru za financiranje pojedinačnih projekata. Ova načela se uobičajeno koriste u EU-u. To su:

- očuvanje prirodnog okoliša i održavanje krajobraza
- očuvanje biološke raznolikosti
- stvaranje nove zaposlenosti i dohotka za stanovnike ruralnih područja
- primjena prihvatljivih tehnologija
- proizvodnja proizvoda i usluga za koje postoji tržište.

Projekti ne smiju imati negativne učinke na okoliš, što treba dokazati u prijavi projekta.

Vrijednost projekta dodatno se povećava ako projekt pridonosi očuvanju kulturne baštine na projektnom području.

Ključan kriterij za odabir projekata je njihov učinak na povećanje zaposlenost i povećanje dohotka lokalnog stanovništva.

Predložene tehnologije, u okviru projekata koji se odobravaju, trebaju biti u skladu sa sanitarno-higijenskim standardima, jamstvima kakvoće poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te pravilima o dobrobiti životinja.

Konačno, u pravilu se odobravaju projekti kod kojih je moguće dokazati gospodarsku održivost i postojanje tržišta za planirani proizvod ili uslugu.

Pri odobrenju potpora predviđenih ovim programom, a posebice onih koje se odnose na ulaganja, potrebno je poštovati i sljedeće dodatne zahtjeve:

- Projekti predloženi za financiranje moraju biti u skladu s važećom zakonskom regulativom Republike Hrvatske u svezi s područjem kojem pojedini projekt pripada.
- Za projekte ulaganja potrebno je podastrijeti dokaze o bonitetu predlagača ili ako se radi o novom poduzetniku, priložiti poslovni plan.
- Tvrtke i fizičke osobe koje su u financijskim poteškoćama nemaju pravo sudjelovanja u programima potpore predviđenim ovim programom.

Projekti za bazu projekata identificirani su i prikupljeni redovitim pozivom za iskazivanje interesa za bazu projekata Županijske razvojne strategije.

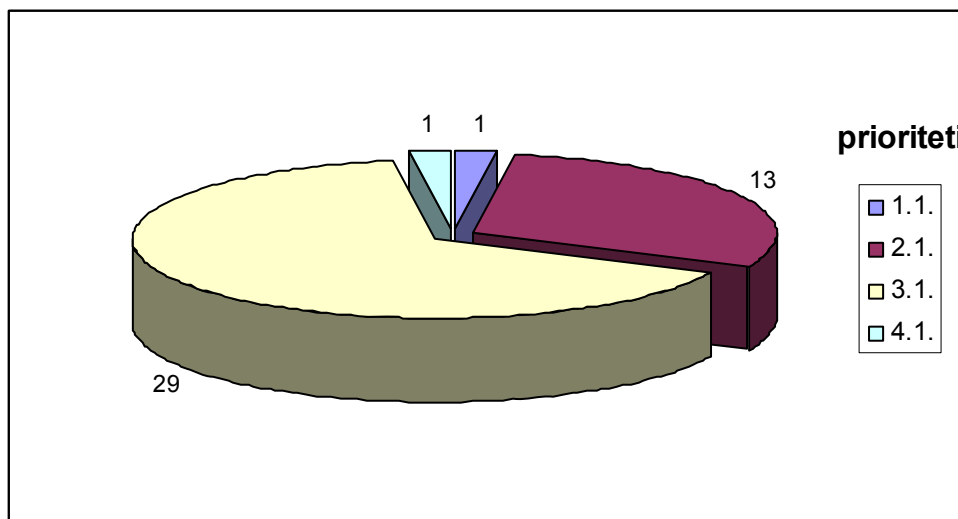
Važno je naglasiti da je stvaranje baze projekata trajni proces te je slijedom toga i baza projekata promjenjiva.

Razvojni projekti zaprimljeni putem javnih poziva ili izravnom komunikacijom s dionicima nalaze se u bazi projekata.

Za očekivati je da pristigli projektni prijedlozi nisu i svi postojeći županijski projekti i projektne ideje u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Iz grafikona 1 vidljivo je da su prema broju predloženih projekata i proračunskoj vrijednosti najviše zastupljeni projekti prioriteta 3.1. (Diversifikacija gospodarskih djelatnosti), dok unutar prioriteta 2.2. (Razvoj i očuvanje proizvodnih potencijala) nije zaprimljen nijedan projekt.

Grafikon 1. Broj projekata prema prioritetima

Izvor: ZARA

Iz tablice 35. vidljivo je da, s obzirom na vrstu predlagatelja projekata, dominiraju jedinice lokalne samouprave, dok su ostale vrste predlagatelja slabo zastupljene.

Tablica 35. Skupni podaci o projektima i predlagateljima

Prioritet		1.1.	2.1.	2.2.	3.1.	4.1.	Ukupno projekata po predlagatelju
Iznos u kn		740.000,00	7.820.000,00	0,00	1.024.328.336,00	200.000,00	
Vrsta predlagatelja	KZŽ				1		1
	JLS		9		16	1	26
	ZARA	1			7		8
	KOMORA				2		2
	ZADRUGA		4		1		5
	GRAĐANIN				1		1
	TVRTKA				1		1
	Ukupno projekata po prioritetu	1	13	0	29	1	

Izvor: ZARA

Proces odabira projekata iznimno je važan jer odabrani projekti moraju biti u skladu sa svim županijskim i nacionalnim strategijama i razvojnim planovima. Proces odabira odvija se u 3 faze: faza identifikacije, faza vrednovanja odabira te rangiranje projekata. Za odabrane

Ovaj projekt sufinanciran je od strane *Central European Initiative* kroz *CEI Know-how Exchange Programme* – www.ceinet.org/KEP
Project co-financed by the Central European Initiative through the CEI Know-how Exchange Programme – www.ceinet.org/KEP

projekte nije važna faza razvoja u kojoj se nalaze (početna zamisao ili razrađen plan), ali je važno da su u skladu s važećim županijskim i nacionalnim strategijama, odnosno u skladu s ciljevima, prioritetima i mjerama nacionalnih i pretprijetnih fondova i drugih izvora. Također, poželjno je da projekti pridonose razvoju konkurentnog gospodarstva, poboljšanju uvjeta života u ruralnim područjima, očuvanju krajobrazu i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa. U fazi rangiranja, projekt mora biti označen kao prioritetni projekt od strane Partnerskog odbora, važno je da se brzo može pripremiti studija izvedivosti i detaljno osmisлити (bez većih tehničkih, ekoloških, financijskih, privrednih, socijalnih ili drugih problema) te da se može brzo realizirati. Također je važno imati osigurano sufinanciranje projekta te da analiza "cost benefit" dokazuje veće koristi od troškova. Važan kriterij kod rangiranja je i sposobnost za upravljanje projektom od strane odgovorne institucije, odnosno predlagatelja. Poželjno je da je projekt preduvjet za provedbu drugih projekata, da ima potencijal privlačenja dodatnih fondova u Županiju, nadopunjuje ostale projekte te uključuje partnerstvo među sektorima.

Prioritetni projekti trebali bi uključivati predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta, kratak opis stanja i opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti, fazu pripreme projekta, sva ključna pitanja u vezi s okolišem ili nabavom zemljišta te uključenje u prostorni plan. Visoko prioritetni projekti trebaju imati i procjenu troškova s točnošću od 25%, analizu "cost benefit", definirane izvore financiranja te kratak pregled plana provedbe s definiranim rokovima i odgovornostima.

8. DODACI

PRILOG I. - Financijski okvir

Mjere utvrđene u Strategiji		Mjere prema proračunu KZZ-a 2011.		Sredstva za mjere prema proračunu KZZ-a 2011.			Sredstva za mjere iz proračuna KZZ-a u % (2011. - 2013. god.)	Sredstva za mjere predviđena prema SRR-u 2011. - 2013.			
Naziv mjere	Broj mjere	Rashod	UO	Izvori za sredstva u 2011.	Procjena 2011./13.	Ukupno 2011./13. prema Strategiji		Iz proračuna KZZ-a (%)	Iz proračuna JLS-a (%)	Iz RH (ministarstva i fondovi)(%)	Iz EU-a (%)
Edukacija za korisnike mjera ruralnog razvoja	1.1.1.	Stručno osposobljavanje za rad na poljo. gospodarstvu	za poljoprivredu	45.500	136.500						
	1.1.1.	Potpora za provedbu učeničke prakse – SŠ Bedekovčina	za poljoprivredu	30.000	90.000						
	1.1.1.	Razvoj ruralnih prostora -pripreme za agro. okol. mjere - p. projekt	za poljoprivredu	14.000	42.000						
	1.1.1.	Uvođenje sustava HACCP, standarda GLOBALCAP ISO	za poljoprivredu	10.000	30.000						
	1.1.1.	Briga o napuštenim životinjama	za poljoprivredu	30.000	90.000						
	1.1.1.	Stipendije i školarine	za promet i komunalnu infrastrukturu		12.000	36.000					
UKUPNO MJERA 1.1.1.				141.500	424.500	600.000	70,75%	40,00%	20,00%	30,00%	10,00%

Potpora za pripremu projekata (izrada projektne dokumentacije)	1.1.2.	Izdavanje garancija i praćenje poslovanja poduzetnika kojima su izdane garancije	za gospodarstvo i financije	335.000	1.005.000						
	1.1.2.	Izrada i praćenje projekata, izrada posl. planova i inv. studija	za gospodarstvo i financije	200.000	600.000						
	1.1.2.	Ishođenje dokumentacije za izgradnju novih i adapt. post. objekata	za poljoprivredu	5.500	16.500						
	1.1.2.	Subvencije za registraciju objekata OPG-a	za poljoprivredu	19.500	58.500						
	1.1.2.	Izrada strategije ruralnog razvoja	za poljoprivredu	150.000	450.000						
	1.1.2.	Mjere ruralnog razvoja	za poljoprivredu	300.000	900.000						
	1.1.2.	Registracija i legalizacija objekata PG-a	za poljoprivredu	150.000	450.000						
	1.1.2.	Potpore poljoprivrednicima za kapitalna ulaganja	za poljoprivredu	100.000	300.000						
UKUPNO MJERA 1.1.2.				1.260.000	3.780.000	4.000.000	94,50%	50,00%	20,00%	30,00%	
Jačanje lokalne zajednice	1.1.3.	Sredstva za edukaciju u zaštiti okoliša i energetska učinkovitost	za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša	60.000	180.000						
UKUPNO MJERA 1.1.3.				60.000	180.000	400.000	45,00%	30,00%	20,00%	20,00%	30,00%
Poticanje komercijalizacije tradicionalnih poljoprivredno-šumskih	2.1.1.	Subvencije za uzgoj zagorskog purana	za poljoprivredu	81.000	243.000						
	2.1.1.	Zaštita vina s geografskim porijeklom	za poljoprivredu	3.000	9.000						

prehrambenih proizvoda i tradicionalnih zagorskih jela	2.1.1.	Zaštita i revitalizacija autohtonih sorti vinove loze	za poljoprivredu	57.000	171.000						
	2.1.1.	Intel. usl. - Pilot projekt - Zagorski bagremov med	za poljoprivredu	20.000	60.000						
	2.1.1.	Zaštita geografskog porijekla "Zagorski štrukli"	za poljoprivredu	10.000	30.000						
	2.1.1.	Zaštita geografskog porijekla "Zagorski puran"	za poljoprivredu	20.000	60.000						
	2.1.1.	Subvencije za poboljšanje uvjeta proizvodnje sira	za poljoprivredu	10.000	30.000						
	2.1.1.	Tekuće donacije - PZ Puran zagorskih brega	za poljoprivredu	50.000	150.000						
UKUPNO MJERA 2.1.1.				251.000	753.000	3.600.000	20,92%	70,00%	20,00%		10,00%
Promocija tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih, obrtničkih proizvoda i tradicionalne zagorske kuhinje	2.1.2.	Sufinanciranje promidžbenih materijala	za gospodarstvo i financije	102.500	307.500						
	2.1.2.	Sufinanciranje nastupa na sajmovima	za gospodarstvo i financije	15.000	45.000						
	2.1.2.	Subvencija za uvođenje županijske marke jela u ugostiteljsku ponudu	za poljoprivredu	23.500	70.500						
UKUPNO MJERA 2.1.2.				141.000	423.000	500.000	84,60%	65,00%	20,00%		15,00%
Uspostava i jačanje proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija	2.1.3.	Subvencije za unapređenje rada Udruge i Zadruga	za poljoprivredu	180.000	540.000						
	2.1.3.	Poticanje školskih poljoprivrednih zadrugarstva	za poljoprivredu	15.000	45.000						

	2.1.3.	Nabava opreme i poljo. strojeva unutar str. prstenova	za poljoprivredu	30.000	90.000						
UKUPNO MJERA 2.1.3.				225.000	675.000	1.300.000	51,92%	50,00%	10,00%	30,00%	10,00%
Potpora samoopkrbnim gospodarstvima koja proizvode za vlastite potrebe i tržišta	2.2.1.	Potpore tradicionalnim obrtima	za gospodarstvo i financije	90.000	270.000						
	2.2.1.	Subvencije za uzgoj i držanje ženskog teleta	za poljoprivredu	304.000	912.000						
	2.2.1.	Subvencije za uzgoj i držanje omica	za poljoprivredu	5.000	15.000						
	2.2.1.	Subvencije za tov teladi	za poljoprivredu	96.500	289.500						
	2.2.1.	Subvencije za umjetno osjemenjivanje krava	za poljoprivredu	523.500	1.570.500						
	2.2.1.	Subvencije u svinjogojstvu	za poljoprivredu	21.000	63.000						
	2.2.1.	Subvencije za držanje rasplodnih ovaca, ovnova, koza i jaraca	za poljoprivredu	21.000	63.000						
	2.2.1.	Subvencija za umjetno osjemenjivanje krmača	za poljoprivredu	61.000	183.000						
	2.2.1.	Subvencije za izgradnju higijenskih barijera	za poljoprivredu	20.000	60.000						
	2.2.1.	DHMZ - obrana od tuče	za poljoprivredu	150.000	450.000						
	2.2.1.	Elementarne nepogode u poljoprivredi	za poljoprivredu	15.000	45.000						
	2.2.1.	Otplata kamate – Ministarstvo poljoprivrede	za poljoprivredu	5.000	15.000						
	2.2.1.	Ostali fin. Rashod i-naknada PBZ	za poljoprivredu	70.000	210.000						

	2.2.1.	Otplata glavnice primljenih zajmova - Ministarstvo poljoprivrede	za poljoprivredu	73.000	219.000						
	2.2.1.	Lovna kinologija - radna obuka pasa	za poljoprivredu	20.000	60.000						
	2.2.1.	Nabava dlakave i pernate divljači	za poljoprivredu	60.000	180.000						
	2.2.1.	Unapređenje lovstva	za poljoprivredu	40.000	120.000						
	2.2.1.	Kreditiranje proizvodnje -regres kamata	za poljoprivredu	215.000	645.000						
	2.2.1.	Naknada štete pravnim i fizičkim osobama – elementarne nepogode	za promet i komunalnu infrastrukturu	35.000	105.000						
UKUPNO MJERA 2.2.1.				1.825.000	5.475.000	6.000.000	91,25%	50,00%	20,00%	30,00%	
Poticanje razvoja turističkih djelatnosti	3.1.1.	Regres kamata u agroturizmu	za poljoprivredu	140.000	420.000						
	3.1.1.	Potpore za poboljšanje smještajnih kapaciteta u seoskom prostoru	za poljoprivredu	75.000	225.000						
	3.1.1.	Projekt Wellnes 3+	za poslove župana i žup. skupštine	27.500	82.500						
UKUPNO MJERA 3.1.1.				242.500	727.500	800.000	90,94%	20,00%	10,00%	20,00%	50,00%
Poticanje i promicanje integrirane i ekološke proizvodnje te održivog gospodarenja šumama	4.1.1.	Subvencije za izgradnju gnojišta prema ekološkim standardima	za poljoprivredu	20.000	60.000						
	4.1.1.	Uvođenje integrirane proizvodnje u voćarstvu	za poljoprivredu	80.000	240.000						
	4.1.1.	Subvencije u biljnoj proizvodnji	za poljoprivredu	380.000	1.140.000						

	4.1.1.	Implementacija projekta "1000 održivih seoskih gospodarstava"	za poljoprivredu	40.000	120.000						
	4.1.1.	Subvencije za ekološku proizvodnju	za poljoprivredu	40.000	120.000						
UKUPNO MJERA 4.1.1.				560.000	1.680.000	2.000.000	84,00%	25,00%	25,00%	50,00%	
Očuvanje i unapređenje kulturnog naslijeđa, seoskih običaja i manifestacija	4.1.2.	Puti i steze zag. purana	za poljoprivredu	15.000	45.000						
	4.1.2.	Babičini kolači	za poljoprivredu	35.500	106.500						
	4.1.2.	Promocija agroturističkih destinacija	za poljoprivredu	60.000	180.000						
	4.1.2.	Izložba stoke	za poljoprivredu	55.000	165.000						
	4.1.2.	Natjecanje orača KZŽ-a	za poljoprivredu	55.000	165.000						
	4.1.2.	Manifestacije i sajmovi - Proizvodi Hrvatskog zagorja	za poljoprivredu	80.000	240.000						
	4.1.2.	Proizvodi hrvatskog sela	za poljoprivredu	40.000	120.000						
	4.1.2.	Štruklijada	za poljoprivredu	23.000	69.000						
	4.1.2.	Manifestacije i sajmovi - Sajam vina Bedekovčina	za poljoprivredu	48.500	145.500						
	4.1.2.	Manifestacije i sajmovi - Izložba starih sorti jabuka	za poljoprivredu	5.000	15.000						
	4.1.2.	Manifestacije i sajmovi - Martinje	za poljoprivredu	5.000	15.000						
	4.1.2.	Manifestacije u kulturi	za obrazovanje, kulturu, sport i tehn. kulturu	109.000	327.000						
	4.1.2.	Pomoć za predstavljanje KZŽ-a na međunarod. manifestacijama	za obrazovanje, kulturu, sport i tehn. kulturu	10.000	30.000						

Ovaj projekt sufinanciran je od strane *Central European Initiative* kroz *CEI Know-how Exchange Programme* – www.ceinet.org/KEP
 Project co-financed by the Central European Initiative through the CEI Know-how Exchange Programme – www.ceinet.org/KEP

	4.1.2.	Manifestacije od interesa za KZŽ	za obrazovanje, kulturu, sport i tehn. kulturu	170.000	510.000						
UKUPNO MJERA 4.1.2.				711.000	2.133.000	3.000.000	71,10%	50,00%	25,00%		25,00%
Revitalizacija i valorizacija prirodno i krajobrazno vrijednih područja	4.1.3.	strateška procjena utjecaja na okoliš	za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša	30.000	90.000						
UKUPNO MJERA 4.1.3.				30.000	90.000	800.000	11,25%	50,00%	30,00%		20,00%

PRILOG II. – Baza projekata

CILJ	PRIORITET	MJERA	PROJEKT	PRIJAVITELJ	IZNOS	FAZA PROJEKTA
STRATEŠKI CILJ 1. Izgradnja institucionalnog okruženja	PRIORITET 1.1. Povećanje znanja lokalne zajednice o ruralnom razvoju i povećanje vještina za pokretanje lokalnih inicijativa	MJERA 1.1.1. Edukacija za korisnike mjera ruralnog razvoja			0,00 kn	
		MJERA 1.1.2. Potpora za pripremu projekata (izrada projektne dokumentacije)	Strategija ruralnog razvoja	ZARA	740.000,00 kn	u tijeku izrada
		MJERA 1.1.3. Jačanje lokalne zajednice			0,00 kn	
UKUPNO CILJ 1.					740.000,00 kn	
STRATEŠKI CILJ 2. Povećanje konkurentnosti gospodarskih sektora u ruralnim područjima Županije		MJERA 2.1.1. Poticanje komercijalizacije tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih proizvoda i tradicionalnih zagorskih jela	Razvoj voćarstva i vinogradarstva	Općina Radoboj	200.000,00 kn	U tijeku
			Razvoj poljoprivredne proizvodnje	Općina Radoboj	500.000,00 kn	U tijeku
			Ruralni razvoj općine	Općina Radoboj	70.000,00 kn	Prijedlog
			Razvoj autohtonih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u općini Hum na Sutli	Općina Hum na Sutli	600.000,00 kn	U tijeku je priprema
			Razvoj poljoprivredne proizvodnje	PZ Radoboj	50.000,00 kn	U tijeku
			Izgradnja mini hladnjače	PZ Radoboj	200.000,00 kn	Prijedlog
			Razvoj poljoprivredne proizvodnje	PZ Radoboj	200.000,00 kn	U tijeku
			Razvoj voćarske i vinogradarske proizvodnje u općini Hum na Sutli	Općina Hum na Sutli	800.000,00 kn	U tijeku je priprema

	PRIORITET 2.1. Pобољшanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda	MJERA 2.1.2. Promocija tradicionalnih poljoprivredno-šumskih prehrambenih i obrtničkih proizvoda i tradicionalne zagorske kuhinje			0,00 kn	
		MJERA 2.1.3. Uspostava i jačanje proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija	Razvoj zadrugarstva	PZ Radoboj	100.000,00 kn	U tijeku
			Poljoprivredne zadruge	Općina Lohor	1.000.000,00 kn	U tijeku je priprema
			Osnivanje poljoprivredne zadruge	Općina Mihovljan	0,00 kn	Prijedlog
			Osnivanje turističko-poljoprivredne zadruge, razvoj agroturizma	Općina Petrovsko	3.000.000,00 kn	U tijeku je priprema
	Osnivanje i jačanje zadruga - povezivanje malih proizvođača u općini Hum na Sutli	Općina Hum na Sutli	1.100.000,00 kn	U tijeku je priprema		
PRIORITET 2.2. Razvoj i očuvanje proizvodnih potencijala	MJERA 2.2.1. Potpora samoopkrbnim gospodarstvima koja proizvode za vlastite potrebe i tržišta				0,00 kn	
UKUPNO CILJ 2.					7.820.000,00 kn	
STRATEŠKI CILJ 3. Pобољшanje životnih uvjeta u ruralnim područjima Županije	PRIORITET 3.1. Diversifikacija gospodarskih djelatnosti	MJERA 3.1.1. Poticanje razvoja turističkih djelatnosti	Zajednička vinska cesta	ZARA, Udruga Vino Zagorje	1.850.000,00 kn	U tijeku
			Štrukli - europski brand	ZARA	5.217.000,00 kn	U tijeku je priprema
			Putevima baštine	ZARA	959.336,00 kn	Proveden
			Razvoj turizma, poduzetništva u turizmu i ekopoljoprivrede, temeljenog na revitalizaciji dvoraca i kurija Hrvatskog zagorja	ZARA	5.217.000,00 kn	U tijeku je priprema

		Izgradnja biciklističkih staza	ZARA	8.880.000,00 kn	U tijeku je priprema
		Kategorizacija objekata agroturizma i CRS	ZARA	5.920.000,00 kn	U tijeku je priprema
		Razvoj turističke zone "Sutla - dolina izvora zdravlja	Općina Zagorska Sela	2.000.000,00 kn	U tijeku
		Marketing zagorskih štrukla - autohtonog specijaliteta Hrvatskog zagorja	Obrtnička komora KZŽ	440.000,00 kn	U tijeku je priprema
		Sljubljivanje zagorskih vina i autohtonih jela Hrvatskog zagorja	Obrtnička komora KZŽ	500.000,00 kn	Prijedlog
		Razvoj agroturizma - vinska cesta	PZ Radoboj	70.000,00 kn	Prijedlog
		Hižakovec- rodno mjesto Matije Gupca	Tomislav Horjan	650.000,00 kn	U tijeku
		KAMP	Općina Radoboj	5.000.000,00 kn	Prijedlog
		Rimska cesta i taverna	Općina Radoboj	5.125.000,00 kn	U tijeku
		Izrada promotivnih materijala za djelatnost turizma	Općina Radoboj	500.000,00 kn	U tijeku
		Seoski turizam	Općina Radoboj	2.000.000,00 kn	U tijeku
		Izgradnja smještajnih kapaciteta za prihvata turista	Grad Krapina	100.000.000,00 kn	Prijedlog
		Hotelsko-rekreacijski centar	Kotka d.d.	117.000.000,00 kn	Prijedlog
		Master plan turizma	ZARA	400.000,00 kn	Prijedlog
		Projekt Stubičke Toplice	Krapinsko-zagorska županija	740.000.000,00 kn	U tijeku je priprema
		Vinska cesta	Općina Mihovljan		Prijedlog
		Agroturizam, Vinski putevi, autohtona gastronomija	Općina Lobar	1.000.000,00 kn	U tijeku je priprema

			Rekreacijski centar "Markušbrjieg" u funkciji turizma	Općina Lobor	2.000.000,00 kn	U tijeku je priprema
			Majka Božja Gorska-turistički magnet	Općina Lobor	5.000.000,00 kn	U tijeku je priprema
			Vinske ceste Mače	Općina Mače	0,00 kn	U tijeku je priprema
			Uređenje turističkih puteva i cesta	Općina Sv. Križ Začretje	3.500.000,00 kn	U tijeku
			Uređenje tematskih puteva na području općine Gornja Stubica	Općina Gornja Stubica	500.000,00 kn	Prijedlog
			Uređenje Spomen sobe Rudolfa Perešina	Općina Gornja Stubica	600.000,00 kn	Prijedlog
			Osiguranje prostora u svrhu turističke promocije i ponude	Grad Krapina	9.000.000,00 kn	U tijeku je priprema
			Izgradnja pješačkih i biciklističkih staza	Općina Marija Bistrica	1.000.000,00 kn	
UKUPNO CILJ 3.					1.024.328.336,00 kn	
STRATEŠKI CILJ 4. Očuvanje i zaštita okoliša, krajolika i prirodnih vrijednosti te kulturnog naslijeđa	PRIORITET 4.1. Vrednovanje višeznačne uloge poljoprivrede i šumarstva radi očuvanja okoliša, očuvanja prirodnih vrijednosti i krajolika te očuvanja tradicijske baštine i stvaranja dohotka u ruralnom prostoru	MJERA 4.1.1. Poticanje i promicanje integrirane i ekološke proizvodnje te održivog gospodarenja šumama			0,00 kn	
		MJERA 4.1.2. Očuvanje i unapređenje kulturnog naslijeđa, seoskih običaja i manifestacija			0,00 kn	
		MJERA 4.1.3. Revitalizacija i valorizacija prirodno i krajobrazno vrijednih područja	Pošumljavanje zapuštenih i neobrađenih poljoprivrednih površina u općini Hum na Sutli	Općina Hum na Sutli	200.000,00 kn	U tijeku
UKUPNO CILJ 4.					200.000,00 kn	

PRILOG III. - Članovi Partnerskog odbora

1. Stjepan Bručić, pročelnik Upravnog odjela za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša, Krapinsko-zagorska županija
2. Igor Cigula, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo i financije, Krapinsko-zagorska županija
3. Anđelko Ferek Jambrek, zamjenik župana za gospodarstvo, Krapinsko-zagorska županija
4. Milan Husnjak, predsjednik Savjeta za poljoprivredu Krapinsko-zagorske županije
5. Ivan Ištok, ravnatelj Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Krapinsko-zagorske županije
6. Anica Kovačić, predsjednica LAG-a Sutla
7. Marko Kos, OPG „Kos“
8. Kristijan Krsnik, upravitelj PZ Puran zagorskih brega
9. Štefanija Lovrenčić, Hrvatska poljoprivredna komora
10. Sanja Mihovilić, tajnica HKG – Županijske komore Krapina
11. Snježana Murr Huljak, stručna savjetnica za poljoprivredu, Upravni odjel za poljoprivredu, Krapinsko-zagorska županija
12. Mirjana Očko, Hrvatska poljoprivredna agencija
13. Davor Pleško, predsjednik Obrtničke komore Krapinsko-zagorske županije
14. Mario Podhraški, predsjednik županijske Udruge proizvođača mlijeka Hrvatsko zagorje
15. Ivana Radanović, Mreža udruga Krapinsko-zagorske županije
16. Andrija Smetiško, načelnik općine Lobar
17. Ivan Šmid, voditelj Odjela za malo i srednje poduzetništvo, Zagorska razvojna agencija
18. Ksenija Tomić, v.d. direktorice Turističke zajednice Krapinsko-zagorske županije
19. Dragutin Ulama, načelnik općine Kumrovec

Ovaj projekt sufinanciran je od strane *Central European Initiative* kroz *CEI Know-how Exchange Programme* – www.ceinet.org/KEP
Project co-financed by the Central European Initiative through the CEI Know-how Exchange Programme – www.ceinet.org/KEP

PRILOG IV. - Popis sudionika u stvaranju Strategije

Popis članova projektnog tima:

1. mr.sc. Luka Čuljak, Krapinsko-zagorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu
2. Tanja Ivek, Zagorska razvojna agencija
3. Ines Kos, Zagorska razvojna agencija
4. Helena Matuša, Zagorska razvojna agencija
5. Andreja Smolej, Razvojna agencija Kozjansko, Šentjur
6. Elena Župan, Razvojna agencija Kozjansko, Šentjur

Popis konzultanata:

1. Staška Buser
2. prof. dr.sc. Damir Kovačić, Agrarno savjetovanje d.o.o.

PRILOG IV. - Popis kratica

EU	Europska unija
ZARA	Zagorska razvojna agencija
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance
KZZ	Krapinsko-zagorska županija
JLS	Jedinice lokalne samouprave
OKKZZ	Obrtnička komora Krapinsko-zagorske županije
HGK - ŽK KR	Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Krapina
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
NUTS	Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku
BDP	Bruto domaći proizvod
EK	Europska komisija
DZS	Državni zavod za statistiku
ŽRS	Županijska razvojna strategija
RH	Republika Hrvatska
NN	Narodne novine
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
LAG	Lokalna akcijska grupa
HPK	Hrvatska poljoprivredna komora
HPA	Hrvatska poljoprivredna agencija
WTO	World trade organization – <i>Svjetska trgovinska organizacija</i>
GMO	Genetski modificirani organizmi
CAP (ZPP)	Common Agricultural Policy (<i>Zajednička poljoprivredna politika</i>)
IPARD	Instrument for Pre-Accession assistance for rural development – <i>Instrument predpristupne pomoći za ruralni razvoj</i>